

VALGAMAA OMAVALITSUSTE ÜHINE JÄÄTMEKAVA 2025-2030

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	4
1. JÄÄTMEHOOLDUSE ÕIGUSLIKUD ALUSED.....	4
1.1. Strateegilised dokumendid.....	5
1.2. Riigi tasand.....	6
1.3. Omavalitsuse tasand.....	7
1.4. Ettevõtte tasand.....	8
1.5. Kodumajapidamine.....	9
2. JÄÄTMEKAVA RAKENDAMISE MÕJU KESKKONNALE.....	9
3. VALGAMAA ÜLDINE ISELOOMUSTUS.....	11
4. HETKEOLUKORRA ÜLEVAADE JÄÄTMELIIKIDE JA KOGUSTE KAUPA.....	13
4.1. Olmejäätmete kogumine ja käitlemine.....	14
4.2. Segaalmejäätmete kogumine ja käitlemine.....	16
4.3. Biolagunevate jäätmete kogumine ja käitlemine.....	18
4.4. Paberi- ja kartongijäätmete kogumine ja käitlemine.....	19
4.5. Pakendijäätmete kogumine ja käitlemine.....	20
4.6. Suurjäätmete kogumine ja käitlemine.....	23
4.7. Tekstiili ja rõivajäätmete kogumine ja käitlemine.....	24
4.8. Probleemtoodete jäätmete kogumine ja käitlemine.....	25
4.9. Ohtlike jäätmete kogumine ja käitlemine.....	27
4.10. Tervishoiu- ja veterinaarteenuste käigus tekkinud jäätmete kogumine ja käitlemine.....	29
4.11. Ehitus- ja lammutusjäätmete kogumine ja käitlemine.....	30
5. HINNANG JÄÄTMEVOOGUDELE TULEVIKUS.....	32
6. OLEMASOLEVATE KOGUMISSÜSTEEMIDE JA KÄITLEMISTARISTU KIRJELDUS.....	33
6.1. Jäätmekäitluskohad.....	33
6.2. Otepää jäätmejaam.....	35
6.3. Tõrva jäätmejaam.....	35
6.4. Valga jäätmejaam.....	36
7. ANDMEID MINEVIKUS SAASTUNUD JÄÄTMEKäitluskohade KOHTA.....	36
7.1. Jääkreostusobjektid.....	36
7.2. Suletud prügilad.....	37
8. EELMISES JÄÄTMEKAVAS PÜSTITATUD EESMÄRKIDE TÄITMISEST.....	37
9. JÄÄTMETEKKE VÄLTIMINE.....	39
9.1. Avalikel üritustel jäätmetekke vältimine.....	40
9.2. biojäätmete ringlussevõtt ja tekke vältimine.....	40
9.3. Mere- ja muude veekogude prügi vältimine.....	42
9.4. Jäätmete ladestamise vältimine ja vähendamine.....	42

9.5. Keskkonnasäästlike lahenduste rakendamine asjade ja teenuste hankimisel	42
10. JÄÄTMETE KOGUMISSÜSTEEMIDE ARENDAMINE.....	43
10.1. Jäätmete liigiti kogumise ja taaskasutamise edendamine	43
10.2. Pakendite ja pakendijäätmete käitlemise kava	44
10.3. olmejäätmete liigiti kogumise arendamine	45
10.4. Süvamahutite paigaldamine	47
10.5. Jäätmemajade rajamine	47
10.6. Kompostiplatsi rajamine	48
10.7. Tõrva jäätmejaama rajamine	48
10.8. Korraldatud jäätmeveo arendamine	50
10.9. Jäätmetekitajate teadlikkuse tõstmine	50
10.10. Järelevalve tõhustamine	51
10.11. Jäätmehoolduse arendamise rahastamine	52
11. JÄÄTMEHOOLDUSE EESMÄRGID	54
11.1. Valgamaa omavalitsuste ülesanded sihteesmärkide saavutamisel.....	56
11.2. MTÜ Eesti Jäätmehoolduskeskus ülesanded.....	57
11.3. Jäätmehoolduse korraldamise pikaajaline planeerimine	57
11.4. Jäätmete liigiti kogumise ja taaskasutamise suurendamine.....	57
11.5. Ehitus- ja lammutusjäätmete taaskasutamine	58
11.6. Järelevalvesüsteemi tõhustamine.....	58
LISA 1 TEGEVUSKAVA EESMÄRKIDE REALISEERIMISEKS	59

SISSEJUHATUS

Valgamaa omavalitsuste ühine jäätmekava 2025-2030 on omavalitsuse jäätmehooldust korraldav ja suunav dokument, mille eesmärk on määrata jäätmehoolduse arengusuunad, tegevused ja meetmed ning vajadusel nende maksumust aastani 2030. Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekavas käsitletakse jäätmehoolduse olukorda kavaga hõlmatud territooriumil, jäätmehoolduse korraldamise ja tõhustamise eesmärgid ning eesmärkide saavutamise meetmeid.

Jäätmekava koostamisel on lähtutud Riigi jäätmekavast 2023-2028¹, jäätmeseadusest, Otepää², Tõrva³ ja Valga⁴ valla arengukavadest, avalikult kättesaadavatest andmetest ja valdkonnas teostatud jäätmealastest uurimistöödest ning analüüsides.

Jäätmekava on koostatud vastavalt jäätmeseaduse nõuetele, mis määravad jäätmekava sisu ning jäätmekava avalikustamise. Jäätmekava ei hõlma jäätmeid, mis ei kuulu jäätmeseaduse kohaselt jäätmeseaduse reguleerimisalasse või on reguleeritud teiste seaduste ja määrustega.

Käesolevas jäätmekavas kirjeldatud jäätmehoolduse strateegilised eesmärgid, ressursid ja tegevused võivad vajaduse korral muutuda. Muudatuste vajaduste sisend võib tulla muudatustest õigusaktides, turusituatsioonides jäätmete käitlemisel, samuti omavalitsuste enda vajaduste ja võimaluste muutusest. Samuti võivad muutusi tuua kaasa prognoosimatud või raskesti prognoositavad muutused poliitilistes või majanduslikes sfäärides.

Jäätmekava rakendamine toimub tegevuskava alusel. Tegevuskava korrigeeritakse vajaduste põhisel.

1. JÄÄTMEHOOLDUSE ÕIGUSLIKUD ALUSED

Jäätmehoolduse korraldamise õigusraamistik põhineb Euroopa Liidu direktiividel, riiklikel ja kohaliku tasandi õigusaktidel ning valdkonda puudutavatel strateegiatel. Jäätmehoolduse korraldamise õigusruumist tulenevad järgmised peamised põhimõtted:

- riigi tasemel seatakse üldeesmärgid, mille rakendamine toimub kohaliku omavalitsuse strateegiate ja tegevuskavade alusel.
- jäätmehoolduse arendamine on jäätmeseaduse § 12 alusel kohaliku omavalitsuse ülesanne, mille täitmise eesmärgiks on vältida või vähendada jäätmeteket ning tõsta jäätmehoolduse taset.
- kohalikul omavalitsusel on lai diskretsiooniotsus prima jäätmehoolduse lahenduse rakendamisel.
- suurim vastutus eesmärgistatud tulemuste saavutamisel on jäätmetekitajatel ja –valdajatel, kes peavad täitma etteantud reegleid ja juhiseid jäätmetekke vältimisel ja jäätmete liigiti kogumisel ning keskkonnakahjulikke tegevuste vältimisel.

¹ Riigi jäätmekava 2023-2028 <https://kliimaministeerium.ee/jaatmekava>

² Otepää valla arengukava 2025 – 2035 <https://www.riigiteataja.ee/akt/401112024001>

³ Tõrva valla arengukava aastani 2035

<https://kov.torva.ee/documents/179495/42356618/T%C3%B5rva+valla+arengukava+aastani+2035..pdf/c78db44e-b57d-4689-b2fb-8318762bf20c?version=1.0>

⁴ Valga valla arengukava aastani 2035+ <https://www.riigiteataja.ee/akt/406102023026?leiaKehtiv>

- kohalik omavalitsus vastutab jäätmeseaduse § 136³ sätestatud jäätmete taaskasutamise sihteesmärkide saavutamise eest, rakendades selleks kõiki vajalikke ja otstarbekaid tegevusi.

1.1. STRATEEGILISED DOKUMENDID

Keskkonnavaldkonna katusdokumendiks on seni olnud 2007. aastal koostatud „Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030“⁵. Strateegia määratles pikaajalised arengusuunad looduskeskonna hea seisundi hoidmiseks, lähtudes keskkonnavaldkonna seostest majandus- ja sotsiaalvaldkonnaga ning nende mõjudest ümbritsevale looduskeskonnale ja inimesele. Keskkonnastrateegia ei käsitle enam kõiki keskkonnavaldkonna jaoks aktuaalseid tegevussuundi ehk ei kata terviklikult kogu tulemusvaldkonda „Keskkond“. Uus keskkonnavaldkonna arengukava asendab seni kehtinud keskkonnastrateegiat.

Keskkonnavaldkonna arengukava (edaspidi KEVAD) eelnõu⁶ lähtub Eesti riigi arengustrateegias „Eesti 2035“⁷ seatud pikaajalistest sihtidest ning panustab eelkõige sihtide „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ ning „Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond“ saavutamisse. Arengukavaga toetatakse muutuste elluviimist peamiselt valdkondades „Majandus ja kliima“ ning „Ruum ja liikuvus“. Lisaks lähtub KEVAD Euroopa Liidu (EL) pikaajalistest eesmärkidest ning pakub lahendusi muutunud oludega kohanemiseks. KEVAD seab Eestile keskkonnavaldkonna visiooni, eesmärgid ja alaeesmärgid koos olulisemate poliitikainstrumentidega aastani 2030 ning korrastab selle valdkonna strateegilist planeerimist.

KEVAD-s seatud visiooni ja üldeesmärgi saavutamiseks on püstitatud 16 alaeesmärki keskkonnavaldkonnale, jäätmekava kohaselt on olulisemateks valdkondadeks ringmajandus ja jäätmekäitlus. **Ringmajanduse valdkonna eesmärk aastaks 2030 on:** Eesti on toimiv ringse tootmise ja tarbimise süsteem. Tõhusa ringmajanduse rakendamisega tagatakse ettevõtluse väiksem keskkonnamõju, samas tõstes konkurentsivõimet ja suurendades ressursside kättesaadavust. Eestis kasutusel olevate ressursside tarneahel on selge ja võimalikult lühike. Kasutame ja tarbime kõiki ressursse targalt ja keskkonda hoidvalt ning see muudab meie ühiskonna kestlikuks. Looduskeskonna ressursse kasutatakse kestlikult, võimaldades nende säilimise ja taastamise järgnevatel põlvkondadel. Tooted on kauakestvad ja materjalid on ohutult ja pikalt või lõputult ringluses. Ringmajanduse keskmes on ressursside kasutamise vähendamine, digitaalsed lahendused ja uued ärimudelid, mis ergutavad koostööd avaliku sektori, erinevate ettevõtete ning ettevõtete ja teadusasutuste vahel. Meil on piisavalt eksperte ning tagatud nende järelkasv, et toetada süsteemi jätkusuutlikkust ning arengut.

Jäätmekäitluse korraldamise valdkonna eesmärk aastaks 2030 on: Jäätmetekke vältimine ja toodete korduskasutamine ning parandamine on igapäevase käitumise osa ning jäätmetest luuakse uut väärtust toormena. Jäätmetekke vältimise raames tarbitakse mõistlikult ning vajaduspõhiselt keskkonnahoidlikke tooteid ja teenuseid, tekkekohal kogutakse jäätmeid liigiti,

⁵ Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030 (<https://www.riigiteataja.ee/aktiis/0000/1279/3848/12793882.pdf>)

⁶ KEVAD eelnõu (<https://kliimaministeerium.ee/kevad>)

⁷ Eesti riigi arengustrateegia „Eesti 2035“ (<https://valitsus.ee/strateegia-eesti-2035-arengukavad-ja-planeering/strateegia>)

jäätmeid käsitletakse kui väärtuslikku ressursi. Jäätmekorraldus lähtub jäätmehierarhiast, kus eelistatult on jäätmetekke vältimine. Kus jäätmete vältimine on võimatu, tuleb toetada toodete korduskasutust ja jäätmete korduskasutuseks ettevalmistamist. Toodete parandamine ja remontimine on võimalik, lihtne ja mugav ning majanduslikult mõttekas. Kasutades tekkinud jäätmeid kui ressursi, on võimalik saada loodusvaradest maksimaalset väärtust ja vähendada nõudlust uute loodusvarade järele. Kui ringlussevõtt pole võimalik, siis tuleb eelistada muul viisil taaskasutamist, sh sektoriülest ressursside riskasutamist, et võimalikult vähe suunata jäätmeid põletusse või ladestada neid prügilasse. Jäätmetest toormena väärtuse loomine asendab toormaterjali kasutuselevõttu.

Strateegia „Eesti 2035“ kohaselt on aastaks 2050 Eesti konkurentsivõimeline, teadmispõhise ühiskonna ja majandusega kliimaneutraalne riik, kus on tagatud kvaliteetne ja liigirikas elukeskkond ning valmisolek ja võime kliimamuutuste põhjustatud ebasoodsaid mõjusid vähendada ja positiivseid mõjusid parimal viisil ära kasutada.

Eesti majandus on vastutustundlik inimeste ja looduse suhtes. Siin on paindlikku, uuendusmeelset ja vastutustundlikku ettevõtlust ning ausat konkurentsi soodustav turvaline majanduskeskkond. Kohalike ressursside väärindamine on kasvanud ja loodusvarade kasutamisel arvestatakse nii elurikkuse säilimise kui ka sotsiaal-majanduslike mõjudega. Kasutusel on uuenduslikud tehnoloogiad ja looduslähedased lahendused, mis vähendavad ajakulu vahemaade läbimisel ja tagavad hea elukeskkonna terves Eestis.

Ringmajanduse valge raamat⁸ koondab ministeeriumite ja huvirühmade arutelude tulemusel kokku lepitud visiooni, ringmajanduse aluspõhimõtted ja arengusuunad, millest lähtutakse edasistes tegevustes. Dokument toetab erinevaid osapooli, et ringmajandus oleks läbiv raamistik planeerimises, tarbimises, tootmises, poliitikas, elustiilis, kultuuris ja väärtushinnangutes. Valgele raamatule järgneb ringmajanduse tegevuste kava, milles tuuakse välja erinevate valdkondade tegevused ja mõõdikuid.

Tõhusa ringmajanduse rakendamisega tagatakse tasakaal ettevõtluse ja keskkonnakoormuse vahel, tõstes konkurentsivõimet ja säilitades toorainete varustuskindlust. Looduskeskkonna ressursse kasutatakse kestlikult, võimaldades nende säilimise ja taastumise järgnevatele põlvetele. Tooted on kauakestvad ja materjalid on ohutult, pikalt ringluses. Ringmajanduse keskmes on ressursside kasutamise vähendamine, digitaalsed lahendused ja uued ärimudelid, mis ergutavad ka koostööd erinevate ettevõtete ning ettevõtete ja teadusasutuste vahel. Olemas on piisav ekspertide järelkasv, mis tagab süsteemi jätkusuutlikkuse ning arenemise.

1.2. RIIGI TASAND

Kliimaministeeriumi ülesanne on töötada välja riigi jäätmekava, mis annab jäätmehoolduse korraldamiseks suunised ning õigusaktid, et kavandatud plaane ja eesmärgi võimalikult hästi ellu viia.

⁸ Ringmajanduse valge raamat (https://ringmajandus.envir.ee/sites/default/files/2022-06/Ringmajandus_valge_raamat.pdf)

Keskkonnaamet on Kliimaministeeriumi valitsemisalas tegutsev valitsusasutus, mis annab keskkonnakaitselube, samuti registreerib jäätmeluba mittevajavaid jäätmekäitlejaid, teostab riiklikku järelevalvet ning kohaldab riiklikku sundi seaduses ettenähtud alustel ja ulatuses.

Keskkonnaagentuur on Kliimaministeeriumi hallatav riigiasutus, mille tegevusvaldkond on riikliku keskkonnaseire programmi täitmine, keskkonnavaldkonna riigisiseste ja rahvusvaheliste aruannete koostamine, keskkonnaseisundile hinnangute andmine, elutähtsate teenuste, sh ilmaprognoosi tagamine ning seirejaamade, -vahendite ja -seadmete pidamine ja uuendamine.

Jäätmekava koostamise hetkel on Kliimaministeeriumi poolt koostamisel jäätmeseaduse, pakendiseaduse ja teiste seaduste muutmise eelnõu.⁹ Eesmärk on tagada puhtam elukeskkond ning saavutada Eesti jäätmehoolduses üleminek ringmajandusele. Selleks on vaja ellu viia struktuursed muudatused, mis aitavad tagada olmejäätmete (sealhulgas olmejäätmete hulka kuuluvate pakendijäätmete) liigiti kogumise ning olmejäätmete ringlussevõtu, sealhulgas sihtarvude saavutamise.

1.3. OMAVALITSUSE TASAND

Kohalikul tasandil jäätmehoolduse planeerimisel on tähtis määratleda täpselt kohalikule omavalitsusele erinevate jäätmehooldusalaste õigusaktidega antud õigused ning pandud kohustused. Omavalitsuste vahelise koostöö aluseks on ühised eesmärgid ja tegevuskava ning kohalikul tasandil jäätmehooldust reguleerivad õigusaktid.

Üle Eesti ühtselt toimiva jäätmehoolduse ning käitlussüsteemi toimimise eelduseks on kõigi omavalitsuste omavaheline koostöö koostööstruktuuride kaudu. Kohalike omavalitsuste vahelise koostöö eelisteks on majanduslik kasulikkus, sest see võimaldab õigesti dimensioneerida ja paigaldada jäätmekäitlusrajatised (keskkonnajaaam, jäätmejaam jms), mille tulemusena on halduskulud madalamad, ühistes veopiirkondades on teenuse hind ühtlane, ühiselt korraldatud taaskasutatavate jäätmete kogumissüsteem on tõhusam.

Valgamaa omavalitsused on MTÜ Eesti Jäätmehoolduskeskuse liikmed (edaspidi *EJHK*). *EJHK* on loodud omavalitsuste jäätmehooldusalase koostöö edendamiseks, jäätmeseadusega omavalitsustele pandud ülesannete täitmiseks ning ühiselt jäätmehoolduse arendamiseks. Ühing on asutatud 2003. aastal koostöös teiste omavalitsustega Järvamaalt, Raplamaalt, Jõgevamaalt, Viljandimaalt, Harjumaalt, Tartumaaalt, Pärnumaalt, Põlvamaalt ja Valgamaalt.

⁹ Jäätmeseaduse, pakendiseaduse jt seaduste muutmise seaduse eelnõu

(<https://kliimaministeerium.ee/sites/default/files/documents/2024-11/J%C3%A4%C3%A4tS%20ja%20PakS%20jt%20eeln%C3%B5u.pdf>)

Jäätmekäitluselast tegevust Valgamaa omavalitsustes reguleerivad valdade arengukavad, käesolev jäätmekava, jäätmehoolduseeskirjad¹⁰ ning jäätmevaldajate registri põhimäärused¹¹.

Keskkonnaagentuuri poolt on läbi viidud projekt „Ringmajanduse võimekuse tõstmine“¹² perioodiga 19.07.2021 – 31.12.2023, mille eesmärk on liikuda Eesti ringmajanduse raamistiku väljatöötamise suunas. See nägi ette suurendada avalikkuse teadlikkust, siduda ringmajandust inimeste igapäevaellu ning aidata kaasa inimeste tarbimiskäitumise muutmisele. Projekti raames koostati omavalitsuste põhine teekaart, hinnati ja kaardistati ringmajanduse hetkeolukorda omavalitsuses. Selgitati välja kitsaskohad ja pakuti välja olukorrale sobivaid lahendusi. Igale omavalitsusele töötati välja individuaalne teekaart¹³, mis koosneb tegevuskavast, soovitustest ja nõuannetest jäätmemajandusele, teavitustegevusele, keskkonnahoidlike riigihangete ja ringmajanduslike ärimudelite kasutuselevõtuks, kohalike ressursside kestlikuks kasutamiseks, keskkonnajuhtimissüsteemide rakendamiseks ning koostöövõimalusteks omavalitsuse, erinevate sektorite ja rahvusvaheliste partnerite vahel.

1.4. ETTEVÕTTE TASAND

Ettevõtte tasandil reguleerivad jäätmekäitlust keskkonnakaitselood. Kui ettevõtte käitleb teiste isikute tekitatud ja üle antud ohtlikke jäätmeid, peab ta omama vastavat keskkonnakaitseluba.

Ettevõtted peavad majandustegevuse tulemusel tekkivate jäätmete käitlemisel korraldama:

- tavajäätmete (sh olmejäätmete, ehitus- ja lammutusjäätmete jm) kogumist ja edasisele käitlemisele (taaskasutamisele) suunamist, vastavalt korraldatud jäätmeveo hanketingimustele;
- ohtlike jäätmete (v.a põlevkivisektoris tekkivate ohtlike jäätmete) kogumist ja edasist käitlemist;
- iseseisvaid jäätmekäitlussüsteeme omavates ettevõtetes tekkivate jäätmete käitlemist;

¹⁰ Otepää valla jäätmehoolduseeskiri <https://www.riigiteataja.ee/akt/430092022004>

Tõrva valla jäätmehoolduseeskiri <https://www.riigiteataja.ee/akt/424082022001>

Valga valla jäätmehoolduseeskiri <https://www.riigiteataja.ee/akt/406092022001>

¹¹ Otepää valla jäätmevaldajate registri asutamine ja registri pidamise kord

<https://www.riigiteataja.ee/akt/427092019003>

Tõrva valla jäätmevaldajate registri põhimäärus <https://www.riigiteataja.ee/akt/417092019004>

Valga valla jäätmevaldajate registri põhimäärus <https://www.riigiteataja.ee/akt/407062018011>

¹² Projekt „Ringmajanduse võimekuse tõstmine“ (<https://keskkonnaporta.al.ee/et/ringmajanduse-v%C3%B5imekuse-t%C3%B5stmine>)

¹³ Otepää valla ringmajanduse teekaart

<https://keskkonnaporta.al.ee/sites/default/files/Teemad/Ringmajandus/Otep%C3%A4%C3%A4-vald-TEEKAART.pdf>

Tõrva valla ringmajanduse teekaart

<https://keskkonnaporta.al.ee/sites/default/files/Teemad/Ringmajandus/T%C3%B5rva-vald-TEEKAART.pdf>

Valga valla ringmajanduse teekaart

<https://keskkonnaporta.al.ee/sites/default/files/Teemad/Ringmajandus/Valga-vald-TEEKAART.pdf>

- jäätmete taaskasutamise protsessis (ka jäätmete korduskasutamiseks ettevalmistamises) osalemist ja oma positiivse panuse andmist.

Ettevõtted kui jäätmetekitajad peavad lähtuma lisaks eelnevale loetelule omavalitsuse jäätmehoolduseeskirja tingimustest ja olema hõlmatud korraldatud jäätmeveoga. Omavalitsustel on võimalus nõuda ettevõtetelt jäätmete tekke ja käitlemise tegevuste osas jäätmekava koostamist, mis võimaldab vallal ülevaadet ettevõtte tegevuste olemusest ja võimalikest mõjudest valla jäätmehoolduse eesmärkidele.

1.5. KODUMAJAPIDAMINE

Kodumajapidamise tasandil on olulised järgmised tegevused: liitumine korraldatud jäätmeveoga, olmejäätmete liigiti kogumine tekkekohas, biojäätmete liigiti kogumine ja võimalusel kohtkompostimine, lisaks vanapaberi, suurjäätmete ja tekstiiljäätmete liigiti kogumine tekkekohas, pakendi ja pakendijäätmete eraldi kogumine, ohtlike jäätmete eraldamine ja nende viimine kogumispunkti jm. Kodumajapidamises tekkinud jäätmete käitlemisel on vaja juhinduda valla jäätmehoolduseeskirjast, mis järgib riigi jäätmepoliitika eesmarke, õigusaktide nõudeid, valla jäätmekava ning kohaliku omavalitsuse või nende ühenduste jäätmealast infrastruktuuri.

2. JÄÄTMEKAVA RAKENDAMISE MÕJU KESKKONNALE

Käesoleva jäätmekavaga seotud eesmärgid ning nende täitmiseks toodud tegevuste eesmärk on eelkõige tervikliku jäätmekäitlussüsteemi loomine, mille juures peab arvestama ka keskkonna- ja terviseaspekte. Suuremat tähelepanu pööratakse uute tingimuste seadmisele jäätmete tekkekohal kogumisele ja kogutud jäätmete taaskasutamise toimingutele. Eesmärgiks on vältida omavalitsuste huve kahjustavate jäätmekäitlustegevuste rakendamist ja vähendada negatiivseid keskkonnamõjusid.

Jäätmekava rakendamine omab valdavalt positiivset mõju keskkonnale. See soodustab jäätmete taaskasutusele võtmist ja jäätmete kogumise efektiivsuse kasvu, mis kokkuvõttes aitab kaasa jäätmetekkega seonduva negatiivse keskkonnamõju vähendamisele. Lisaks aitavad jäätmekavaga ette nähtud tegevused vähendada illegaalset ladestamist, mis otseselt keskkonda reostab.

Jäätmekavaga planeeritavad tegevused seisnevad peamiselt jäätmete kogumise korraldamises ning liigiti kogumise tõhustamises. Jäätmekäitluse arengut planeeritakse lähtudes jäätmehierarhiast koos otstarbekuse põhimõttega. Seega olenemata võimalikest jäätmekäitluse alternatiividest, tuleb igal juhul jätkata ja edendada jäätmete liigiti kogumist parimal võimalikul viisil. See aitab kaasa jäätmete lõppkäitlemise keskkonnamõjude vähendamisele, samuti väheneb taastumatute loodusvarade kasutamine ja sellest tingitud keskkonnamõjud.

Jäätmete tekke, kogumise ja käitlemise keskkonnamõju

Kõige suuremat mõju keskkonnale avaldavad jäätmete kogused, mida viiakse otseselt keskkonda s.t ebaseaduslikult kõrvaldatud ja ladestatud jäätmed. Ebaseaduslik tegevus on võimalik eelkõige tulenevalt sellest, et:

- kõik jäätmevaldajad ei ole korraldatud jäätmeveoga hõlmatud.
- järelevalve korraldus on ebapiisav.

Jäätmetest tuleneva keskkonnamõjude vältimisel on oluline roll inimeste teadlikkusel ja jäätmete tekkekohal liigiti kogumise vajalikkuse mõistmisel. Mida rohkem jäätmeid tekkekohal koguda ja nõuetekohasele käitlejale üle anda, seda suurem on jäätmete taaskasutus ja seda väiksem on negatiivne keskkonnamõju. Sellise tegevusega on võimalik kokku hoida tarbitavaid ressursse ja vältida ohtlike ainete keskkonda sattumist.

Olmejäätmete ja biolagunevate jäätmete puhul mõjutavad keskkonda lõhnahäiringud, kogumisvahendite nõrgvesi, näriliste ja lindude levik. Selle tõkestamiseks on vajalik tagada regulaarne jäätmevedu, nõuetele vastavate kogumisvahendite kasutamine ja nende sobiv paigutus.

Jäätmeveo keskkonnamõju

Jäätmeveo peamiseks keskkonnamõjuks on jäätmeveomasinate poolt tekitatavad heitgaasid, müra ja lõhnahäiringud ning jäätmeveo käigus jäätmete sattumine keskkonda. Jäätmeveo halb korraldatus nt ebaregulaarne mahutite tühjendamine võib tekitada häiringuid, mida saab vältida. Korraldatud jäätmeveo rakendamise tingimused tagavad, et Valgamaa omavalitsusi teenindab olmelist jäätmevoogu kindlal ajahetkel üks jäätmevedaja, kelle kasutuses on tehniliselt sobilik masinapark ning logistika on korraldatud säästvalt.

Oluliseks ja sageli kontrollimatuks keskkonnamõju tekitajaks on korraldatud jäätmeveoga hõlmamata jäätmete vedu. Nn vabaturu jäätmete käitlemisel osaleb suur hulk jäätmekäitlejaid, kes väga sageli ei kasuta selleks parimat võimalikku tehnikat ja kelle esmaseks eesmärgiks ei ole keskkonnahoiu tagamine. Eeltoodu kinnitab selget vajadust luua reeglid nn vabaturu jäätmete veole ja käitlemisele ning rakendada tegevuste kontrollimiseks ja mõju hindamiseks järelevalvemeetmeid.

Jäätmete kõrvaldamise keskkonnamõju

Jäätmete kõrvaldamine on nende ladestamine prügilasse, põletamine ilma energiakasutusega või muu samaväärne toiming, mis ei ole taaskasutamine. Jäätmete kõrvaldamisega kaasnevaid keskkonnamõjusid maandavad kõrvaldamiskäitistele kehtivad nõuded. Tekkida võivate mõjude maandamise meetmeks, mida Valgamaa omavalitsused kasutavad, on jäätmete tekkekohal liigiti kogumine, mis vähendab kõrvaldamisse suunatavate jäätmete mahtu ja nende ohtlikkust.

Jäätmete taaskasutamise keskkonnamõju

Kõik jäätmetega tehtavad toimingud kasutavad ressursse ja tekitavad keskkonnamõjusid. Jäätmete käitlemine nende taaskasutamiseks ettevalmistamisel või taaskasutamisel peab toimuma parima võimaliku tehnoloogia abil, mis tagab tegevuste läbipaistvuse, mõõdetavuse ja juhitavuse. Teatud juhtudel võib jäätmete kõrvaldamine tuua kaasa väiksema või paremini maandatava keskkonnamõju kui jäätmete ebaefektiivsel viisil käitlemine.

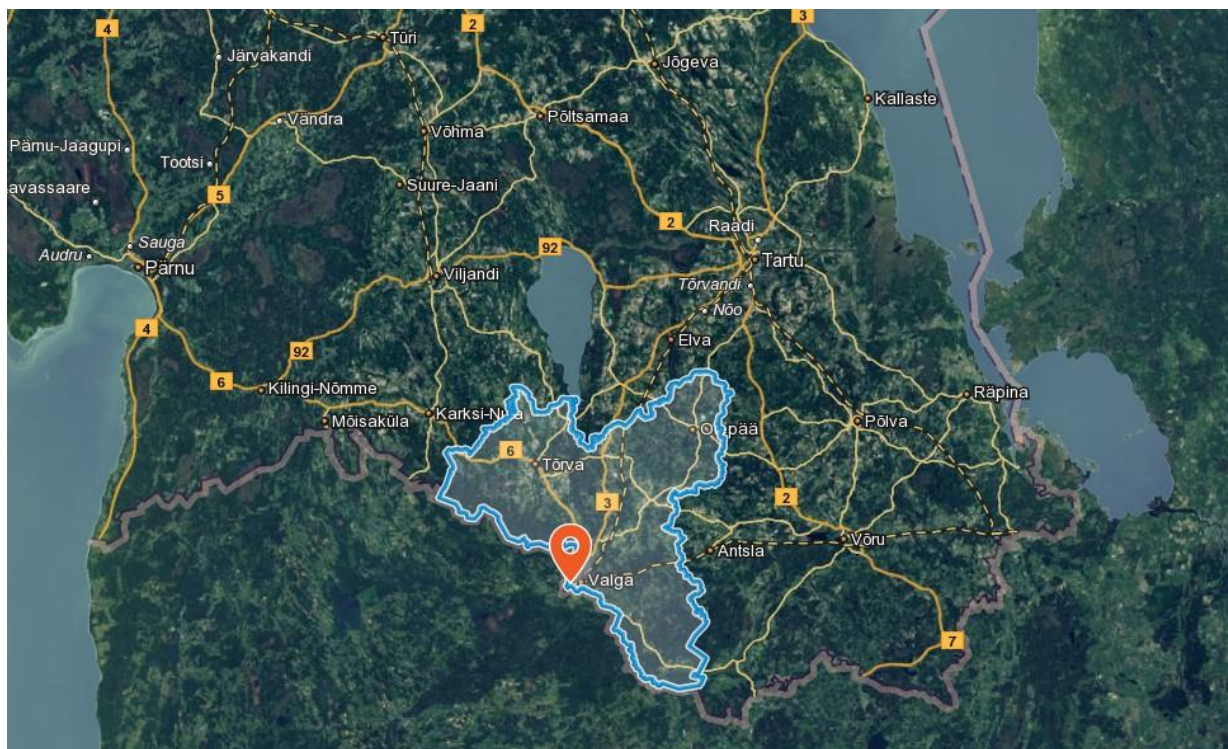
Tulenevalt jäätmete taaskasutamise eesmärkidest, ringmajandusliku majandusmudeli arendamise vältimatusest ning keskkonnahoiu edendamisest, on omavalitsuste jäätmehoolduse arendamisel nn katuseesmärgiks keskkonnahoidlikule ja süsinikuneutraalsele jäätmehoolduse korraldamise mudelile ülemineku teostamine nii käesoleva jäätmekava kui järgnevate jäätmekavade alusel.

3. VALGAMAA ÜLDINE ISELOOMUSTUS

Valga maakond asub Eesti lõunaosas ja piirneb osaliselt Läti Vabariigiga (102,4 km). Maakonna pindala on 2 046,49 km² (koos Võrtsjärve osaga), ulatus põhjast lõunasse 65 ja idast läände 59 kilomeetrit. Valgamaa asub maanteede ja raudteede sõlmpunktis. Maakonda läbib Narva-Valga-Riia maantee (Via Hanseatica). Valga linnast lähtuvad Valga-Uulu (Pärnu) ja Valga-Võru maanteed. Valga maakonda läbib Tallinn-Tartu-Riia raudtee, mis Tapa kaudu ühendab maakonda Tallinn-Narva-Peterburi magistraaliga. Valga linnast suundub raudtee Petseri kaudu Pihkvasse.

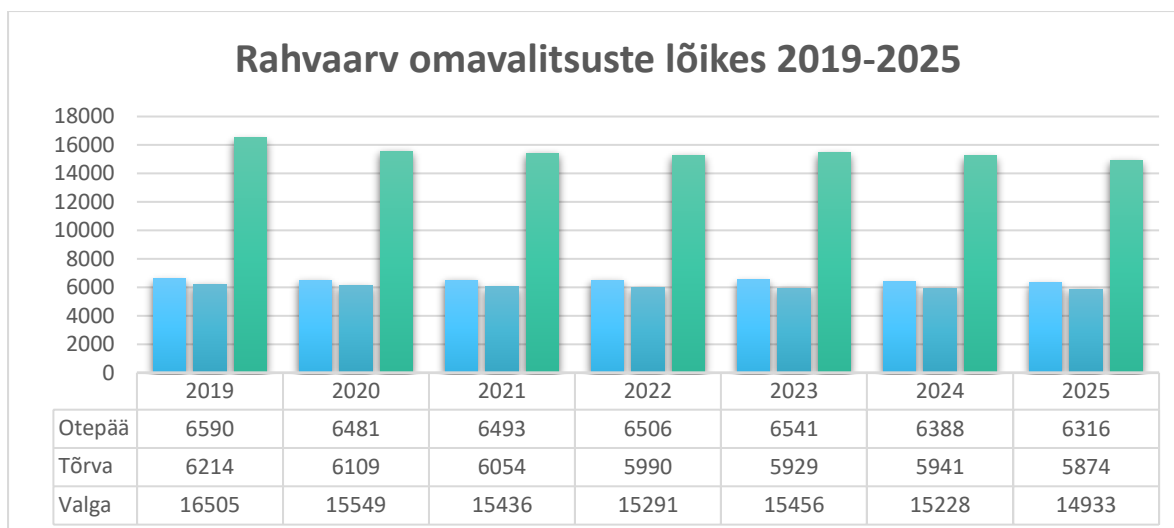
Valga maakonda kuuluvad kolm kohalikku omavalitsust: Otepää vald, Tõrva vald ja Valga vald.

Seisuga 01.01.2025 elas rahvastikuregistri andmetel Valgamaal 27123 elanikku. Maakonnalinn ja ühtlasi suurim asula on Valga linn, sellele järgnevad rahvaarvult Tõrva ja Otepää. Lisaks kolmele linnale, asuvad maakonnas seitse alevikku ja 137 küla.

Joonis 1. Valga maakonna halduspiir (allikas: Maa-amet).

Rahvastikuregistri andmetel Valga maakonna elanike arv iga aastaselt väheneb. Maakonna rahvaarvu jagunemine aastate kaupa on välja toodud joonisel (vt joonis 2).

Joonis 2. Rahvaarv Valga maakonnas aastatel 2019-2025 (allikas: Rahvastikuregister).

Statistikaameti andmetel tegutses 2024. aastal Valga maakonnas kokku 2255 ettevõtet. Ettevõtluses on põhiharudeks ettevõtete arvu järgi metsamajandus ja põllumajandus, aga ka ehitus, teenindussektor (kaubandus, erinevad teenused, turism, toitlustus). Täpsem jaotus tegevusvaldkondade kaupa on välja toodud tabelis 1.

Tabel 1. Valga maakonna ettevõtted tegevusala järgi aastal 2024 (allikas: Statistikaamet).

Tegevusala	Ettevõtete arv
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	415
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	318
Ehitus	290
Töötlev tööstus	180
Muud teenindavad tegevused	159
Majutus ja toitlustus	117
Haldus- ja abitegevused	110
Veondus ja laondus	106
Kinnisvaraalaane tegevus	104
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	66
Info ja side	51
Haridus	40
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	39
Finants- ja kindlustustegevus	23
Kutse-, teadus- ja tehnikaalaane tegevus	21
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	11
Mäetööstus	9
Veevarustus, kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	6

Ülevaate saamiseks jäätmete veost ja jäätmevaldajate paiknemisest on kohalikul omavalitsusel kasutada tööriist – jäätmevaldajate register. Jäätmevaldajate registri pidamise eesmärgiks on saada ülevaade kõikidest piirkonna jäätmevaldajatest, nendega seotud jäätmetekkekohtadest ja -mahtudest ning tagada ülevaade jäätmete veost. Jäätmeseaduse alusel peab kohaliku omavalitsuse organ asutama oma määrusega jäätmevaldajate registri ning kehtestama registri pidamise korra.

Valgamaa omavalitsuste jäätmevaldajate register on ühishallatav koos teiste EJHK liikmeskonna omavalitsuste jäätmevaldajate registritega. 01.02.2025.a seisuga oli Valgamaa omavalitsuste registrite põhjal korraldatud jäätmeveoga liitunud Valga vallas 3990, Tõrva vallas 1840 ning Otepää vallas 2435 jäätmetekkekohta.

Valgamaa omavalitsuste elamutüüpide kokkuvõte jäätmevaldajate registri EVALD andmete alusel:

Valga vald:

- Ühepereelamute arv – 3985
- 2-korteriga elamute arv – 38
- 3 ja enama korteriga elamute arv – 382
- Hoonestatud, kuid elukondlike hooneteta katastriüksuste arv - 776

Tõrva vald:

- Ühepereelamute arv – 2088
- 2-korteriga elamute arv – 31
- 3 ja enama korteriga elamute arv – 134
- Hoonestatud, kuid elukondlike hooneteta katastriüksuste arv - 476

Otepää vald:

- Ühepereelamute arv – 3102
- 2-korteriga elamute arv – 12
- 3 ja enama korteriga elamute arv – 150
- Hoonestatud, kuid elukondlike hooneteta katastriüksuste arv - 628

4. HETKEOLUKORRA ÜLEVAADE JÄÄTMELIIKIDE JA KOGUSTE KAUPA

Hetkeolukorra ülevaate saamiseks on kasutatud Valgamaa omavalitsuste käsutuses olevat teavet ja riikliku jäätimestatistika andmeid. Riiklik jäätimestatistika andmebaas koondab kokku tekitatud, kogutud ja käideldud jäätmekogused jäätmekäitlejate esitatud jäätmearuannete põhjal.

Valgamaa omavalitsuste jäätmetekke andmed on saadud Keskkonnaagentuuri andmebaasidest

jäätmearuandluse infosüsteemist ¹⁴ (edaspidi JATS) ja Keskkonnaportaalist ¹⁵. Kõikide tekkivate jäätmekoguste puhul teostati päring andmebaasidest viie aasta kohta (2019-2023).

Vastavalt JATS ja Keskkonnaportaal andmetele tekkis Valgamaal perioodil 2019-2023 kokku ca 458 762 tonni erinevaid jäätmeid. Sellest 34% ehk 154 130 tonni olid 17-koodiga jäätmeid, kuhu kuuluvad erinevaid ehitus- ja lammutustegevuse käigus tekkinud metallijäätmed, aga ka betoon, tellised ja muud ehitus-lammutusjäätmed. Lisaks 24% Valgamaal tekkinud jäätmetest moodustasid taimsete kudede jäätmed (109 151 tonni), 12% olid olmelise tekkega jäätmed (55 765 tonni), 10% puidutööstuses tekkinud saepuru sh puidutolm, laastud, pinnud puit jms (45 676) ning ülejäänud 20% moodustasid muud tööstuses ja tootmises tekkinud jäätmed.

Tabeli 2 kohaselt on taaskasutusse suunatud 352 322 tonni jäätmeid, mis on peamiselt 17-koodiga jäätmeid, kuhu kuuluvad erinevaid ehitus- ja lammutustegevuse käigus tekkinud metallijäätmed, aga ka betoon, tellised ja muud ehitus-lammutusjäätmed, lisaks puidutööstuses tekkinud saepuru sh puidutolm, laastud, pinnud puit jms, olmereovee puhastussetted, romusõidukid, metallijäätmed.

Tabel 2. Jäätmete teke ja käitlemine (kõik jäätmeliigid) aastatel 2019-2023 tonnides (allikas JATS ja Keskkonnaportaal).

Aasta	Koguteke (sh kogutud)	Transport sisse	Taaskasutatud	Transport välja
2019	78 061,30	106,01	51 872,83	19 028,17
2020	110 082,89	2 012,58	63 806,24	47 059,65
2021	101 924,11	11 895,83	88731,67	30 844,65
2022	98 746,61	10 668,32	80 251,71	16 372,63
2023	69 947,23	24 008,25	67 659,43	18 764,28

4.1. OLMEJÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

Olmejäätmed (jaotisekoodiga 20) on kodumajapidamistest kogutud segajäätmed ja liigiti kogutud jäätmed, sealhulgas paber ja kartong, klaas, metallid, plast, biojäätmed, puit, tekstiil, pakendid, elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmed, patareid ja akud ning suuremõõtmelised jäätmed, sealhulgas madratsid ja mööbel ning muudest allikatest kogutud segajäätmed ja liigiti kogutud jäätmed, mis on oma koostise ja omaduste poolest kodumajapidamisjäätmete sarnased (JäätS § 7).

Olmejäätmete teke, sealhulgas pakendijäätmed (jaotiskoodiga 15) on vaadeldaval perioodil 2019-2023 jäänud suurusjärku 8806-10944 tonni aastas (Joonis 3).

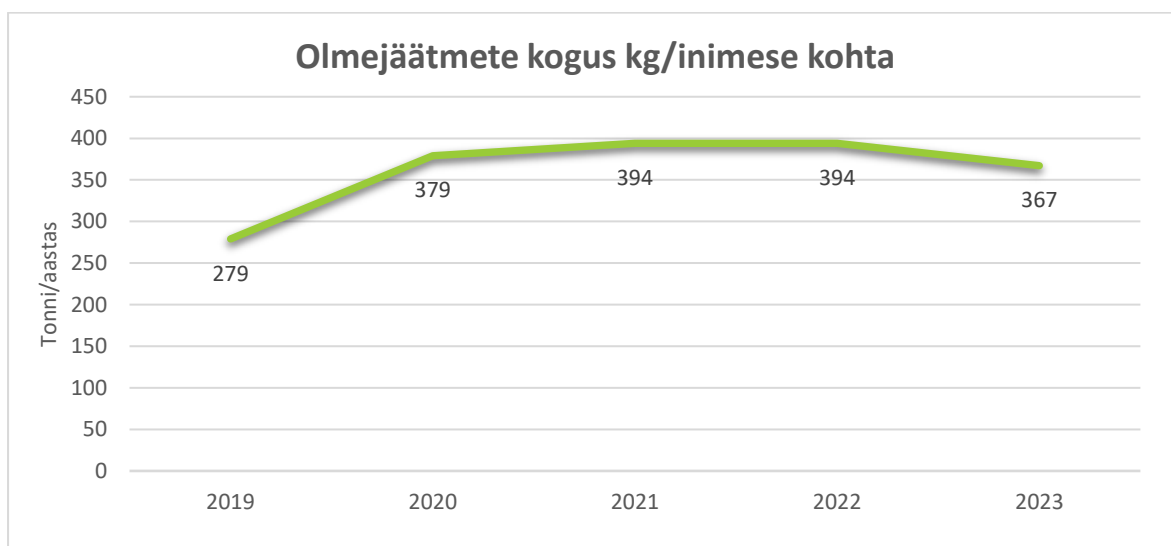
¹⁴ Jäätmearuandluse infosüsteem (<https://jats.keskkonnainfo.ee/main.php?public=1>)

¹⁵ Keskkonnaportaal (https://tableau.envir.ee/views/Avalikud_pringud_2020-2022/Riigitasand?%3Aembed=y&%3Aiid=4&%3AisGuestRedirectFromVizportal=y)

Joonis 3. Olmejäätmete tekkemahud Valgamaal aastatel 2019 – 2023 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaal).

Eurostati¹⁶ andmetel tekkis 2023. aastal Eestis elaniku kohta keskmiselt 373 kilogrammi olmejäätmeid. Valgamaal kogutud olmejäätmete kogus ühe elaniku kohta on olnud viimasel viiel aastal vahemikus 279-394 kg/inimese kohta (joonis 4), mis on jäätmete kogutekke kohta arvutatuna Eesti keskmine.

Joonis 4. Olmejäätmete tekkemahud ühe elaniku kohta Valgamaal aastatel 2019-2023 (allikas: JATS, Keskkonnaportaal).

Olmejäätmete tekke vähendamise edendamisel on peamine roll täita elanikkonnal, kelle teadlikkusest ja tarbimisharjumustest sõltub suuresti nii pakendijäätmete, toidujäätmete kui ka muude olmejäätmete koguse vähendamine. Olmejäätmete tekke vähendamiseks on Valgamaal

¹⁶ Eurostat andmebaas: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/cei_pc031/default/table?lang=en

vajalik ka tõsta elanikkonna teadlikkust jäätmete liigiti kogumise olulisuse kohta. Selleks on vaja läbi viia teavituskampaaniaid, mis suurendaks elanike keskkonnateadlikkust ja aitaksid juurutada keskkonnasõbralikumaid harjumusi.

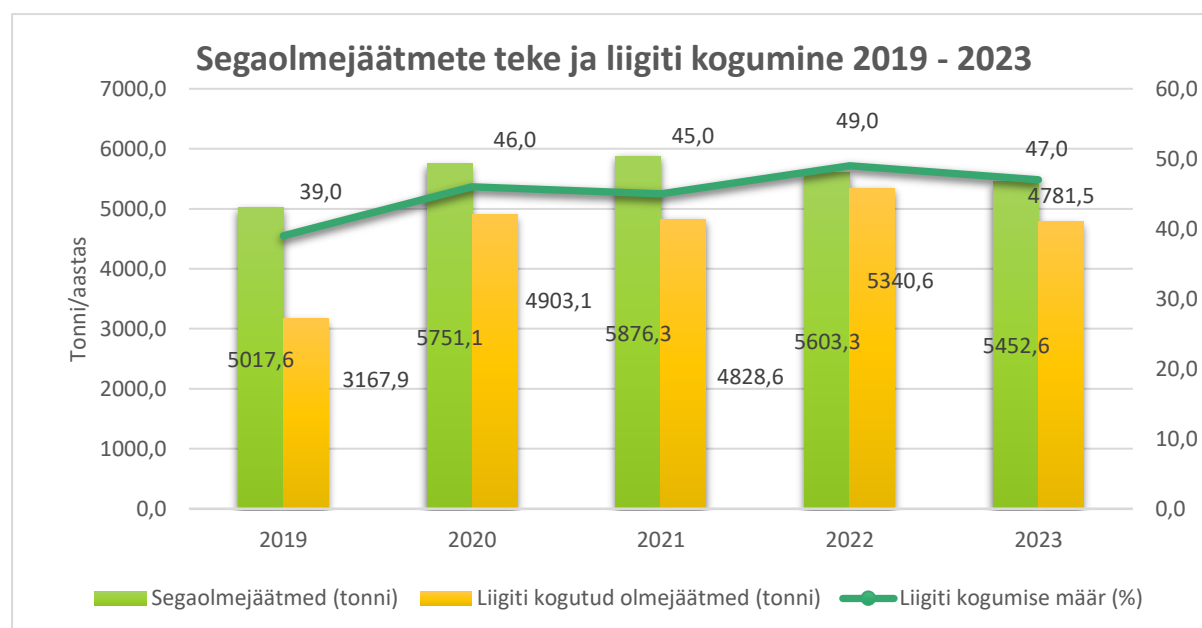
Olmejäätmete liigiti kogumisel tekkekohas tuleb vastavalt keskkonnaministri 03.06.2022 määrusele nr 28 " Olmejäätmete liigiti kogumise ja sortimise nõuded ja kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused" liigiti koguda vähemalt järgmised jäätmeliigid: paber ja kartong, kodumajapidamises tekkinud plastid, metallid, klaas ja puit, biolagunevad aia- ja haljastujäätmed, köögi- ja sööklajäätmed, bioloogiliselt mittelagunevad aia- ja haljastujäätmed, pakendid, tekstiil, suurjäätmed, probleemtoodete jäätmed, ravimijäätmed ja ohtlikud jäätmed.

Valgamaa omavalitsused on hõlmatud korraldatud jäätmeveoga, kolm omavalitsust moodustavad kokku ühe jäätmeveopiirkonna. Korraldatud jäätmeveo raames saab üle anda kokku 7 erinevat jäätmeliiki: segaolmejäätmed, biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed, biolagunevad aia- ja haljastujäätmed, segapakendijäätmed, klaaspakendid, paberi- ja kartongijäätmed ja suurjäätmed. Kõiki neid jäätmeid tuleb tekkekohal liigiti koguda, erisused kehtivad nende üleandmisel jäätmevedajale.

4.2. SEGAOLMEJÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

Segaolmejäätmete (20 03 01) kogumine ja vedu on korraldatud jäätmeveoga hõlmatud ning kõik Valgamaa omavalitsuste jäätmevaldajad peavad olema kogumissüsteemiga liidetud. Segaolmejäätmete kogumisega seotud tehnilised nõuded, nagu kogumismahutite tüübi, materjali, suuruse, paiknemise, tühjendussageduse ja ühiste kogumismahutite kasutamise sätestavad omavalitsuste jäätmehoolduseeskirjad.

Olmejäätmetest suurima tekkemahuga on segaolmejäätmed, mis hõlmab nii ettevõtete kui kodumajapidamiste jäätmeid, mis on aastate lõikes jäänud vahemikku 5018-5876 tonni aastas.

Joonis 5. Segaolmejäätmete tekkemahud ja liigiti kogumise määr Valgamaal aastatel 2019-2023 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaal).

Segaolmejäätmed ei ole jäätmeseaduse alusel liigiti kogutav jäätmeliik, vaid tekkekohal liigiti kogutavate jäätmete sorteerimisjäak. Seetõttu seavad omavalitsused segaolmejäätmete kogumisele ja käitlemisele järgmised eesmärgid:

- järgnevatel aastatel tuleb prügilasse ladestatavate segaolmejäätmete kogus viia miinimumini ning neid ei tohi segada liigiti kogutavate jäätmetega. Selleks peavad kõik jäätmevaldajad olema korraldatud jäätmeveoga hõlmatud;
- jäätmete äraveo ja käitlemise hinnastamine peab motiveerima ja edendama jäätmete liigiti kogumist;
- segaolmejäätmete käitlemisel on eelistatud lahenduseks energeetiline taaskasutus vms lahendus, mis väldib ladestamist. Eelistatud lahendus peab olema otstarbekas nii majanduslikust kui keskkonnanahoiu aspektist.

Olmejäätmete liigiti kogumise edasisel kavandamisel on oluline teada segaolmejäätmete liigilist koostist. Prügilasse ladestatud segaolmejäätmete koostise analüüsimiseks on Eestis erinevate meetodite alusel tehtud ainult üksikuid piirkondlikke ja valdavalt lühiajalisi uuringuid. Viimane põhjalikum segaolmejäätmete sortimisuuring viidi läbi 2020. aastal SEI Tallinn „Segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise ja koguste uuring“ (<https://www.sei.org/publications/segaolmejaatmete-uuring/>). Varasem sortimisuuring pärineb aastast 2012-2013. Sortimisuuringu eesmärk oli analüüsida Eesti eri piirkondades ja asulatüüpides tekkivate ja prügilasse ladestatavate segaolmejäätmete ainelist koostist.

Tabel 3. Valgamaa segaolmejäätmete hinnanguline koostis massiprotsentides, aastal 2023, lähtuvalt SEI uuringust 2020. a. Aluseks on võetud Eesti keskmine.

Jäätmeliik	Massi protsent	Jäätmekogus, t/a
Orgaanilised jäätmed	31,74	1730,7
Paber, papp, kartong	17,01	927,5
Klaas	6,43	350,6
Metall	2,33	127,0
Plast	17,83	972,2
Puit	1,28	69,7
Elektroonikaromu	0,89	48,5
Muu põlev materjal	12,68	691,4
Tekstiil	5,81	316,8
Ohtlikud jäätmed	0,09	4,90
Muu mittepõlev materjal	3,92	213,7
KOKKU:	100	5453

Segaolmejäätmete koostise arvutuslik analüüs näitab, et segaolmejäätmetena antakse üle 28% pakendijäätmeid ja 17% vanapaberit, mille liigiti kogumise võrgustik on kõige tihedam võrreldes muude taaskasutatavate jäätmetega. Biojäätmeid (köögi- ja haljastujäätmeid) sisaldub segaolmejäätmetes üks kolmandik.

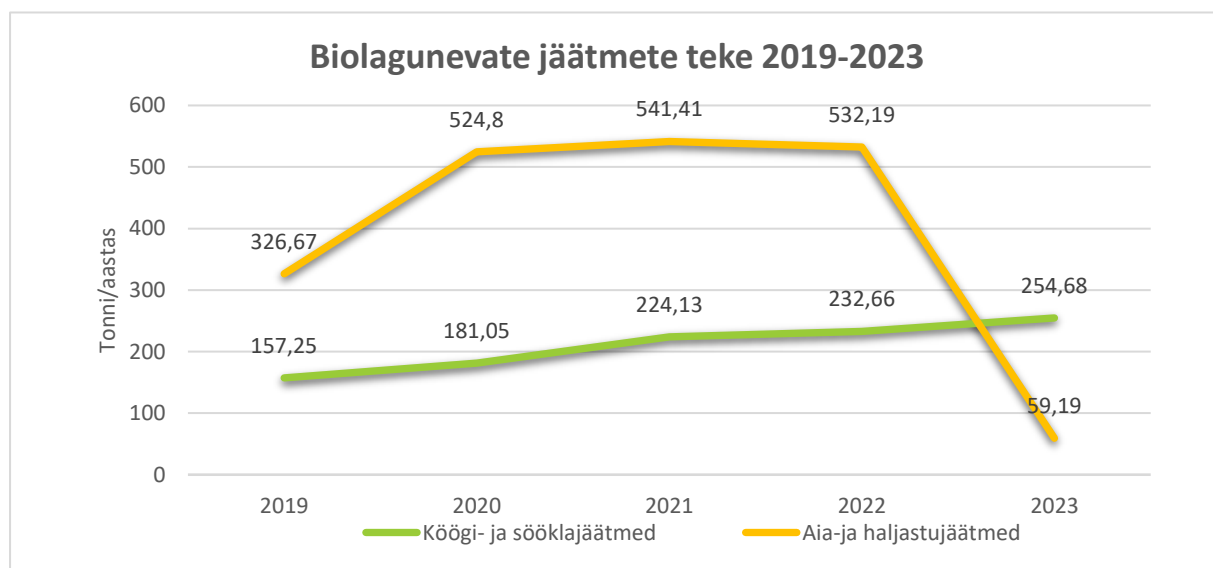
4.3. BIOLAGUNEVATE JÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

Biolagunevad jäätmed moodustavad olulise osa segaolmejäätmetest. Biolagunevate jäätmete koguste vähendamisel on võtmeroll ladestatavate segaolmejäätmete koguste vähendamisel ning prügilate keskkonnaohu minimeerimisel.

SEI Tallinn poolt läbiviidud segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise ja koguste uuringu tulemuste kohaselt oli biojäätmete sisaldus segaolmejäätmetes Eestis keskmiselt 32%. Sealjuures valdava osa biojäätmetest moodustasid köögi- ja sööklajajäätmed 73%.

Alates 01.01.2024 on biolagunevate köögi- ja sööklajajäätmete liigiti kogumine kohustuslik kõikides majapidamistest ning äri-, tootmis- ja ühiskondlike hoonetega hoonestatud kinnistutel, kus tekib köögi- ja sööklajajäätmeid. Valga vallas on biolagunevate köögi- ja sööklajajäätmete üleandmine on kohustuslik kõikidele jäätmevaldajatele, kes ei rakenda kohtkompostimist. Otepää vallas on jäätmete üleandmine jäätmevedajale kohustuslik tiheasustusalal ja kompaktse hoonestusega alal asuvatele jäätmevaldajatele. Tõrva vallas jäätmete üleandmine jäätmevedajale on kohustuslik tiheasustusalal ja kompaktse hoonestusega alal asuvatele jäätmevaldajatele ning hajaasustusalal asuvatele toitlustus- ja majutusettevõtetele ning korterelamutele.

2023. aastal koguti biolagunevaid jäätmeid liigiti 313,87 tonni (joonis 6). Kui lisada need liigiti kogutud biojäätmete kogused segaolmejäätmetes sisalduvatele biojäätmete kogustele (1730,7 tonni), oli 2023. aastal maakonnas hinnanguline biolagunevate jäätmete tekkkogus ligikaudu 2044,57 tonni. Arvutuslikult kui biolagunevaid jäätmeid tekkis kokku 2044,57 tonni ja sellest liigiti koguti 313,87 tonni, siis **2023. aastal oli biojäätmete liigiti kogumise efektiivsus 15%**. Võrdluseks 2022. aastal oli biojäätmete liigiti kogumise efektiivsus 30%, 2021. aastal 29%, 2020. aastal 28% ja 2019. aastal 23%.

Joonis 6. Biolagunevate jäätmete tekkemahud Valgamaal aastatel 2019-2023 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaali).

Biolagunevate köögi- ja sööklajajäätme liigiti kogumine avaldab suurimat mõju segaolmejäätmete tekkemahu vähenemisele ning toidujäätmete taaskasutamisele suurimas võimalikus mahu. Selleks peavad olema kõik jäätmevaldajad hõlmatud biolagunevate köögi- ja sööklajajäätmete tekkekohal kogumisega ning võimalusel tuleb tekkekohal kompostida, kui jäätmevaldaja rakendab selleks nõuetekohaseid toiminguid (kompostimise toiming on reglementeeritud).

Biolagunevate köögi- ja sööklajajäätmete nõuetekohase kogumise kontrollimisel on vastav kohustus pandud jäätmeveo teostajale ning on loodud motiveeriv sanktsioonide süsteem nende jäätmevaldajate osas, kes korduvalt rikuvad toidujäätmete liigiti kogumise nõuet ja segavad need teiste jäätmete hulka.

Kuna olmejäätmetest moodustavad suure osa biolagunevad köögi- ja söögijäätmed, siis on jäätmetekke vältimiseks ja vähendamiseks oluline, et iga jäätmevaldaja (nii elanik, asutus kui ettevõtte) rakendaks selleks asjakohaseid meetmeid. Eelistatuimaks lahenduseks on korrigeerida oma tarbimisharjumusi viisil, mis loob eeldused toidu raiskamise piiramiseks ja jäätmete väheseks tekkimiseks. Toiduainete kaubandusest ja tootmisest tekkivad mittevajalikud või realiseerimistähtaega ületavad tooted on mõistlik anda Toidupangale vms organisatsioonile, kes jagab need edasi abivajajatele.

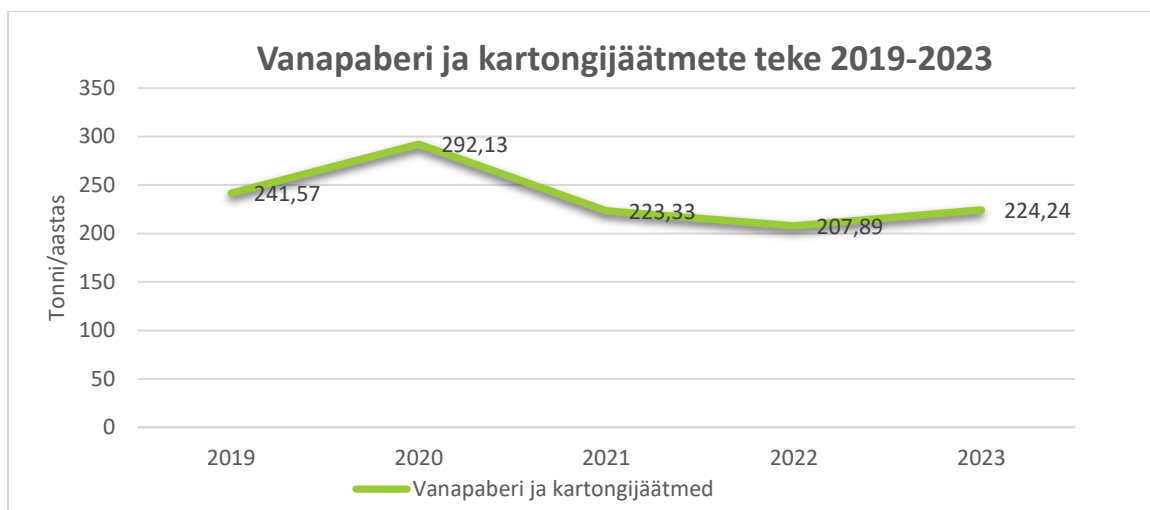
Biolagunevaid aia- ja haljastujäätmeid tuleb koguda liigiti ja nõuetele vastavalt kohtkompostida, üle anda korraldatud jäätmeveo raames või jäätmejaamades.

Koduaedades tekkivate haljastujäätmete koguste vähendamiseks propageeritakse nende kohapealset kompostimist. Kompostimise puhul teavitatakse elanikke sellega kaasnevatest nõuetest ja propageeritakse kompostrite või kompostiaunade kasutamist.

4.4. PABERI- JA KARTONGIJÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

Paberi- ja kartongijäätmed (20 01 01) on eraldi kogutuna kergesti taaskasutatavad. Vanapaberi taaskasutamiseks on tarvis see eraldada muudest jäätmetest ning vältida selle kvaliteedi langemist. Antud jäätmete koguste vähendamine segaolmejäätmetes on võimalik eelkõige paberi- ja papijäätmete kogumisvõrgustiku rajamise abil. Vanapaber kui materjal kattub osaliselt pakenditega, mis tähendab seda, et jäätmevaldajad koguvad küll liigiti, kuid osa vanapaberi jäätmetest jõuab pakendikonteineritesse. Tulevikus tuleb ühildada paberi- ja kartongpakendi jäätmete ning vanapaberi kogumissüsteemid. Ühildamise tulemusena muutub kogumissüsteem jäätmevaldajatele paremini mõistetavaks ning suureneb paberi ja kartongi liigiti kogumise määr.

2024. aastal rakendunud korraldatud jäätmeveo perioodil on paberi- ja kartongijäätmete kogumine ja üleandmine kohustuslik jäätmevaldajatele korterelamutes, äri-, tootmis-, teenindus ja ühiskondlike hoonetega hoonestatud kinnistutel, kus tekib vastavaid jäätmeid. Liigiti kogutud paberi- ja kartongijäätmeid on lisaks võimalik üle anda jäätmejaamades ja avalikes kogumispunktides.

Joonis 7. Vanapaberi- ja kartongijäätmete tekkemahud Valgamaal aastatel 2019-2023 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaali).

Keskkonnaportaali jäätmearuandluse andmetel koguti Valgamaal 2023. aastal liigiti 224,24 tonni vanapaberit ja pappi. Lisades sellele juurde segaolmejäätmetes sisalduva paberi ja papi koguse (927,5 tonni) võib eeldada, et maakonnas tervikuna tekkis kokku ligikaudu 1151,74 tonni vanapaberit ja pappi. Kogutekke kogusele lisandub juurde ka kodumajapidamises kütteks kasutatava vanapaberi ja papi osa, kuid mille kogust ei ole võimalik määrata. Arvutusliku kogutekke järgi oli **2023. aastal oli vanapaberi liigiti kogumise efektiivsus maakonnas 19,5%**. Võrdluseks 2022. aastal oli vanapaberi liigiti kogumise efektiivsus 17,9%, 2021. aastal 18,2, 2020. aastal 23% ja 2019. aastal 22%.

4.5. PAKENDIJÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

Pakend on mis tahes materjalist valmistatud toode, mis kasutatakse kauba, toormest kuni valmiskaubani hoidmiseks, kaitsmiseks, käsitlemiseks, kättetoimetamiseks ja esitlemiseks kogu tsükli vältel tootjast tarbijani.

Olmejäätmete koostisesse kuuluvatest jäätmeliikidest on liigiti kogumisse kõige laialdasemalt haaratud pakendijäätmed, mille käitlemine põhineb taaskasutusorganisatsioonide korraldatud pakendijäätmete kogumisvõrgustikul. Eestis tegutseb kokku neli akrediteeritud tootjavastutusorganisatsiooni. Neist kolm (OÜ Eesti Pakendiringlus, Eesti Taaskasutusorganisatsioon MTÜ ja OÜ Tootjavastutusorganisatsioon) tegelevad tagatisrahata pakendite ning üks (OÜ Eesti Pandipakend) tagatisrahaga ehk pandipakendite kogumise ja taaskasutamise korraldamisega.

Pakendiseadusest tulenevalt on omavalitsustel pakendi ja pakendijäätmete kogumissüsteemis koordineeriv roll. Kohalik omavalitsus peab kindlaks määrama oma haldusterritooriumil pakendi ja pakendijäätmete kogumisviisid ning sätestama need oma jäätmehoolduseeskirjas.

Valgamaal jäätmete liigiti kogumise eesmärgiks on vähendada segaolmejäätmete tekke mahtu, suurendada jäätmete ringlussevõtmist ja muud taaskasutamist kontrollitud viisil.

Korraldatud jäätmeveo raames on segapakendite kogumine ja üleandmine kohustuslik kõikidele jäätmevaldajatele. Pakendijäätmeid on lisaks võimalik üle anda Valga maakonna jäätmejaamadesse või avalikku kogumisvõrgustikku.

Klaasijäätmete liigiti kogumine ja üleandmine jäätmevedajale on Valga ja Tõrva vallas kohustuslik alates 10 korteriga korterelamutes ning äri-, tootmis- ja ühiskondlike hoonetega hoonestatud kinnistutel, kus tekib klaaspakendit. Otepää vallas on klaaspakendite üleandmine jäätmevedajale vabatahtlik. Ülejäänud jäätmevaldajad saavad kasutada avalikku kogumisvõrku, mis on korraldatud jäätmeveoga hõlmatud ja lisaks on võimalik kasutada taaskasutusorganisatsioonide avalikke kogumiskonteinereid.

Valgamaal oli 01.03.2025.a seisuga 247 avalikku pakendite kogumismahutit (tabel 4), mis võimaldasid koguda erinevaid pakendijäätmeid. 2016. aastal oli avalikke kogumiskonteinereid kokku 253 tk.

Tabel 4. Pakendijäätmete avalikud kogumispunktid taaskasutusorganisatsioonide lõikes (veebruar 2025).

	Segapakend	Paber ja papp	Klaaspakend
MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon	47	21	39
Eesti Pakendiringlus OÜ	54	8	32
Tootjavastutusorganisatsioon OÜ	38	4	4

Segapakendid on olemuselt kõige suurema tekkemahuga oluline jäätmeliik, mille kogumine avaliku võrgu kaudu ei ole olnud efektiivne ja on tekitanud olulisi probleeme kogutud jäätmete kvaliteedi ja liigilise puhtuse osas. Samuti soosib avalik kogumisvõrk kui anonüümne lahendus liigiti kogumise nõuete rikkumist ning toob kaasa pidevaid jäätmereostusi, mille koristamine tekitab omavalitsustele täiendavaid kulusid.

Klaaspakendid on jäätmeliik, mille suunamine materjalina ringlusesse on võimalik 100% lähedases mahus, mistõttu on oluline seda jäädet võimalikult efektiivselt koguda.

Pakendijäätmete kogumise edendamisel on eesmärgiks edendada koostööd taaskasutusorganisatsioonidega selliselt, et suurendada tekkekohal kogumist.

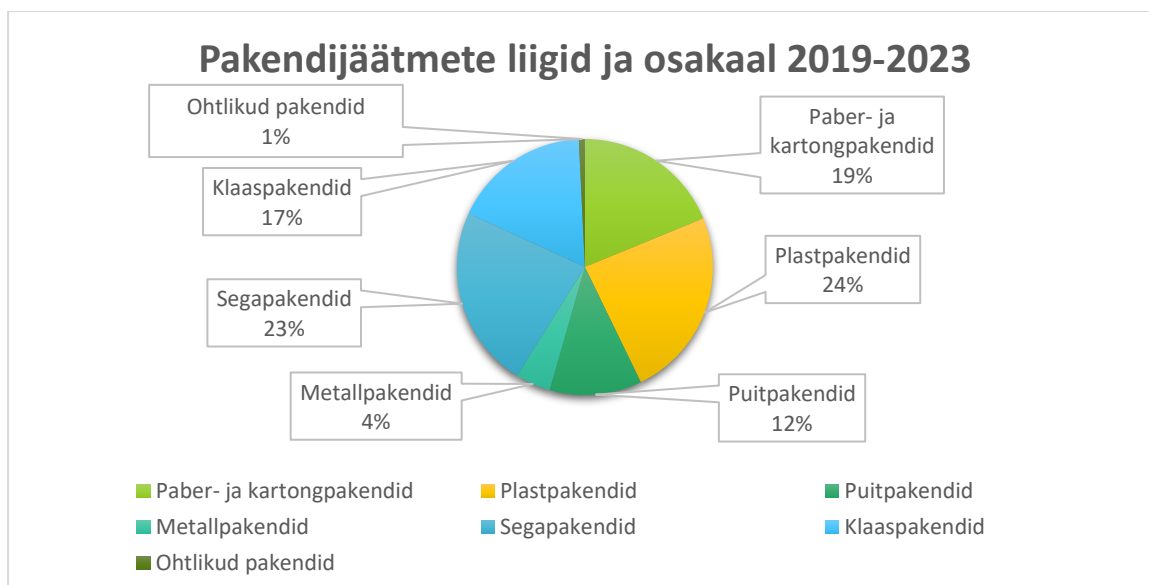

Joonis 8. Pakendijäätmete tekkemahud Valgamaal aastatel 2019-2023 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaal).

Tabel 5. Pakendijäätmete kogused jäätmeliikide kaupa aastatel 2019-2023 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaal).

Jäätmekood	Jäätmeliik	2019	2020	2021	2022	2023	Kokku
15 01 01	Paber- ja kartongpakendid	386,49	440,51	346,76	285,89	417,67	1877,34
15 01 02	Plastpakendid	325,94	405,86	320,87	583,66	762,04	2398,37
15 01 03	Puitpakendid	52,17	141,42	167,53	395,38	408,30	1164,80
15 01 04	Metallpakendid	64,37	103,73	94,01	93,19	86,76	442,05
15 01 06	Segapakendid	413,27	468,19	536,47	484,41	394,59	2296,93
15 01 07	Klaaspakendid	281,82	301,61	332,94	358,76	459,52	1734,65
15 01 10*	Ohtlikud pakendid	5,87	12,89	29,35	21,99	5,77	75,87
Kokku		1529,93	1874,21	1827,93	2223,28	2534,65	9990,0

Jooniselt 9 on näha, et kõige suurema osa liigiti kokku kogutud pakendijäätmetest moodustavad plastpakendid (24%) ja segapakendid (23%). Kõige väiksema osa metallpakendid (4%) ning ohtlikud pakendid (1%).

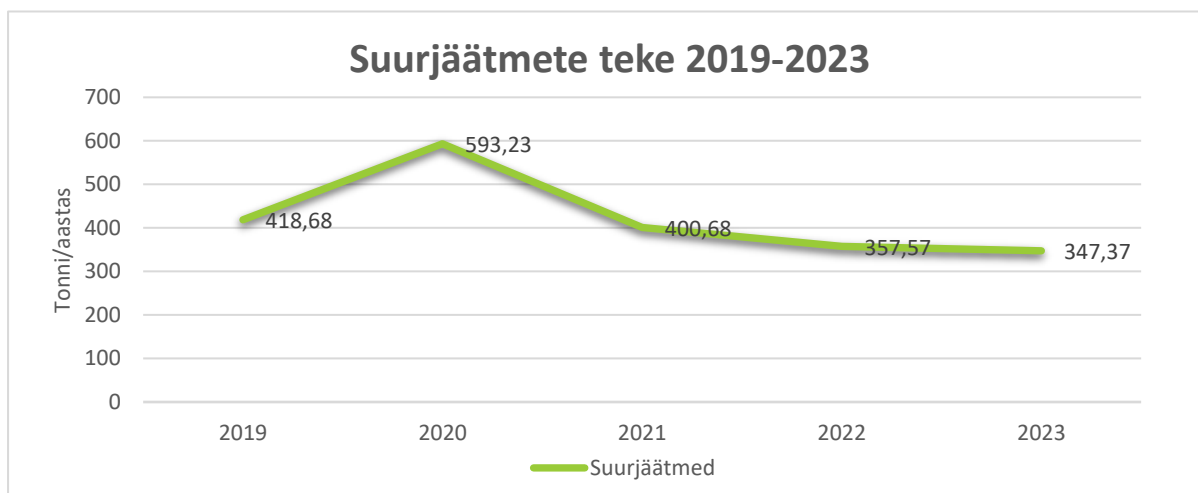
Joonis 9. Pakendijäätmete liigiline jaotus protsentides Valgamaal aastatel 2019-2023 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaal).

Jäätmearuandluse järgi koguti 2023. aastal pakendijäätmeid liigiti 2535 tonni, lisades juurde segaolmejäätmetes sisalduva koguse (1394 tonni), oli 2023. aastal Valgamaal hinnanguline pakendijäätmete tekkekogus ligikaudu 3929 tonni. **Seega oli 2023. aastal pakendijäätmete liigiti kogumise efektiivsus 64,5%.** Võrdluseks 2022. aastal oli pakendijäätmete liigiti kogumise efektiivsus 59%, 2021. aastal 53%, 2020. aastal 54% ja 2019. aastal 52%.

4.6. SUURJÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

Suurjäätmed on suuregabariidilised esemed, näiteks mööbliesemed, vaibad, madratsid, kraanikausid, wc-potid jne. Suurjäätmetena ei käsitleta romuautosid ja autorehve, elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmeid, sh külmikud, pesumasinad, telerid.

Suurjäätmeid on võimalik üle anda korraldatud jäätmeveo raames kogumisringidel või viia maakonnas asuvatesse jäätmejaamadesse.

Joonis 10. Suurjäätmete tekkemahud Valgamaal aastatel 2019-2023 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaal).

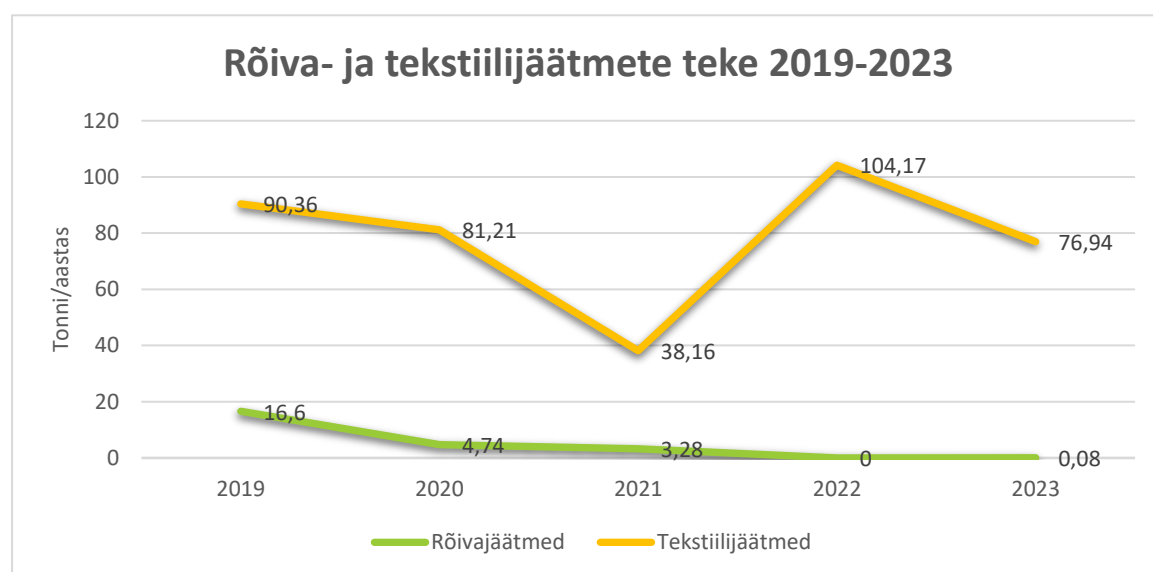
Suurjäätmed on suuremahulised jäätmed, mida kaalu või mahu tõttu pole võimalik jäätmemahutisse paigutada. Samuti võib jäätmevaldajal endal puududa vastav transpordivahend suurjäätmete viimiseks jäätmepunkti või jäätmejaama. Seetõttu on otstarbekas võimaldada suurjäätmete üleandmist korraldatud jäätmeveo raames. Eesmärgiks on tagada jäätmevaldajatele mugavate võimaluste olemasolu suurjäätmete üleandmisel.

4.7. TEKSTIILI JA RÕIVAJÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

Vastavalt sortimisuuringule moodustavad rõiva- ja tekstiilijäätmed (jäätmekoodid 20 01 10 ja 20 01 11) Eestis keskmiselt 5,81% segaolmejäätmetest. Arvutuslikult anti koos segaolmejäätmetega rõiva- ja tekstiilijäätmeid üle ca 317 tonni.

Materjalina üldjuhul segaolmejäätmetes sisalduvad rõiva- ja tekstiilijäätmed taaskasutamiseks ei sobi, kuna on sageli määrdunud ning sisaldavad detailelemente (lukud, nõõbid), mille eemaldamine on keerukas. Tekstiili- ja rõivajäätmete tekke vältimisel on eelistatud lahenduseks korrigeerida tarbimisharjumusi ja vähendada nn kiirmoe tööstuse toodete tarbimist.

Rõivaste korduskasutus on levinud tegevus ja neid andmeid ei ole võimalik kajastada ametlikus statistikas. Käesoleva kava koostamise hetkel puuduvad Eestis teenused ja nõudlus tekstiilipõhiste, olmelise tekkega jäätmete tööstuslikus mahus käitlemiseks materjalina taaskasutamise eesmärgil.

Joonis 11. Rõivajäätmete tekkemahud Valgamaal aastatel 2019-2023 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaal).

Vaadeldaval perioodil 2019-2023 aastatel on rõiva- ja tekstiilijäätmete teke jäänud vahemikku 41-107 tonni aastas (joonis 11). Arvutuslikult sisaldas 2023. aasta segaolmejäätmete koostis ca 317 tonni rõiva- ja tekstiilijäätmeid. Samal aastal jäätmearuandluse kohaselt koguti liigiti 77 tonni.

Tekstiilijäätmete liigiti kogumine on kohustuslik, kuid nende ringlussevõtu tehnoloogiad ja võimekus on alles arenemas. Seetõttu on esmatähtis tekstiilijäätmete teket üldse vältida.

Kohaliku omavalituse üksusel on kohustus korraldada tekstiilijäätmete liigiti kogumine hiljemalt 1. jaanuariks 2025.

Tekstiilijäätmete osas on eesmärgiks rakendada nende tekkekohal liigiti kogumist ja soodustada üleandmist jäätmejaama või korraldatud jäätmeveo raames. Olemasolevaid taaskasutamiseks kõlblikke esemeid on otstarbekas viia taaskasutuskeskustesse. Tekstiilijäätmed, mida ei ole võimalik üle anda taaskasutuskeskustele, tuleb tekkekohas koguda muudest jäätmetest eraldi ja anda üle jäätmejaamades.

4.8. PROBLEEMTOODETE JÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

Eestis kehtiv jäätmeseadus kehtestab nn probleemtoodetele tootjavastutuse põhimõtte, mis tähendab, et tootja on kohustatud tagama tema valmistatud, edasimüüdud või sisseveetud probleemtootest tekkivate jäätmete kokku kogumise ja nende taaskasutamise või kõrvaldamise.

Probleemtooted on kõik tooted, mille jäätmed võivad põhjustada kõrgendatud riske inimese tervisele ja keskkonnale. Siiani on reguleeritud probleemtoodete käitlust koos teiste ohtlike jäätmetega, kuid nende kõrgendatud riskist tulenevalt tuleb nende käitlemisele täiendavat tähelepanu pöörata.

Probleemtooted on:

- 1) patareid ja akud;
- 2) mootorsõidukid ja nende osad;
- 3) rehvid;
- 4) elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad;
- 5) põllumajandusplast;
- 6) plasti sisaldavad kalapüügivahendid ja nende osad;
- 7) niisutatud pühkepaber;
- 8) õhupallid;
- 9) filtriga tubakatooted ja koos tubakatootega kasutamiseks turustatavad filtrid.

Eestis kehtiv jäätmeseadus kehtestab nn probleemtoodetele tootjavastutuse põhimõtte, mis tähendab, et tootja on kohustatud tagama tema valmistatud, edasimüüdud või sisseveetud probleemtootest tekkivate jäätmete kokku kogumise ja nende taaskasutamise või kõrvaldamise.

Probleemtoodetest tekkinud jäätmetest saab jäätmestatistika kaudu ülevaate jäätmeliikidest, millele on määratud eraldi jäätmekood. Kalapüügivahendite, niisutatud pühkepaberi, õhupallide ja tubakatoodete filtrite kohta jäätmestatistika eraldi andmeid ei anna, kuna neil puudub eraldi jäätmekood. Aastatel 2019-2023 tekkinud probleemtoodetest annab ülevaate tabel 6.

Tabel 6. Probleemtoodete tekkemahud Valgamaal aastatel 2019 – 2023, kogus tonni/aastas (allikas: JATS ja Keskkonnaportaal).

Jäätmeliik	Jäätmekood	2019	2020	2021	2022	2023
Pliiakud	16 06 01*	69,33	73,54	88,28	78,52	80,02
Patareid ja akud	20 01 33*	0,67	1,10	0,94	0,64	0,76
Vanarehvid	16 01 03	480,85	244,04	467,49	353,63	360,61

Romusõidukid	16 01 04*	280,06	263,81	218,14	216,09	322,89
Elektri- ja elektroonika-seadmed	20 01 23* 20 01 35* 20 01 36	184,77	170,81	65,84	145,32	199,19
Plastijäätmed	02 01 04	59,08	89,11	102,99	67,13	75,67
KOKKU		1074,76	842,41	943,68	861,33	1039,14

Patareid ja akud

Tootja on kohustatud kantavate patareide ja akude ning mootorsõidukite patareide ja akude jäätmed tarbijalt turustaja müügikohtade kaudu tagasi võtma tasuta, sõltumata sellest, kas tarbija kavatseb osta uue patarei või aku või mitte. Tootja varustab turustajat kogumiseks vajaliku kogumismahutiga.

Tootja on kohustatud patareide ja akude turustajalt, kohalikul omavalitsuselt ning kohaliku omavalitsuse jäätmejaama halduslepingu alusel haldavalt jäätmekäitlejalt patarei- ja akujäätmed tasuta tagasi võtma.

Patareide ja akude tootjavastutuse kohustusega tegeleb MTÜ EES-Ringlus ja MTÜ Eesti Elektroonikaromu.

Patareid ja akud saab viia müügikohta või Otepää, Tõrva ja Valga valla jäätmejaamadesse.

Romusõidukid ja rehvid

Mootorsõidukite ja nende osade (sh rehvide) tagasivõtmise peavad tootja-vastutuse põhimõttel ellu rakendama ja finantseerima tootjad ja turustajad, kes võivad selle ülesande delegeerida jäätmekäitlejatele.

Romusõiduk on ohtlik jääde, mida tohib käidelda ainult ohtlike jäätmete käitlemise õigust omav ettevõtja. Romusõiduki käitluskoha (kogumiskoht, lammutuskoda) tegevus peab vastama kõikidele seadusega sätestatud nõuetele. Romusõidukite kogumine ja tootjale tagastamine tuleb tootjal korraldada selliselt, et romusõiduki omanikule oleks romusõidukist loobumine võimalikult mugav ning romusõiduki kogumiskohta üleandmine võimalik vähemalt tema elukohajärgse maakonna piires. Romusõidukeid võetakse vastu autolammutustes ja vanametalli vastuvõtupunktides.

Vanarehvide kogumiseks on MTÜ Rehviringlus loonud tootjavastutussüsteemi. Vanarehvid saab viia Otepää, Tõrva ja Valga valla jäätmejaamadesse.

Elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmed

Elektri- ja elektroonikaseadmeid koguvad ja käitlevad peamiselt kaks tootjavastutusorganisatsiooni: Mittetulundusühing Eesti Elektri- ja Elektroonikaseadmete Ringlus ja Mittetulundusühing Eesti Elektroonikaromu. Lambijäätmeid kogub ja käitleb Ekogaisma Eesti OÜ.

Turustaja on kohustatud oma müügikoha kaudu, mille müügipind on vähemalt 400 m², elektri- ja elektroonikaseadmed kasutajalt tasuta vastu võtma turustava seadmega sama liiki ja sama otstarvet täitvast seadmest tekkinud elektriromu või mille väline mõõt ei ületa 25 cm. Kui kodumajapidamises kasutatava elektri- ja elektroonikaseadme turustajal ei ole mööda avalikke teid 10 km raadiuses kodumajapidamiste elektroonikaromude kogumiskohta, peab tootja turustaja müügikoha kaudu füüsiliselt isikult tasuta tagasi võtma talle müüdava seadmega sama

liiki ja sama otstarvet täitvast seadmest tekkinud elektroonikaromu, sõltumata sellest, kas see füüsiline isik on soetanud või soetab turustajalt samalaadse seadme.

Tootja on kohustatud turustajalt ja Valgamaa kodumajapidamiste elektroonikaromud (ka saastunud) tasuta vastu võtma, sõltumata üleantavate elektroonikaromude arvust. Tootja on kohustatud tagasi võtma kõik elektroonikaromud ka siis, kui alates 1. jaanuarist 2019. a kehtima hakanud kogumise määr 65% on saavutatud.

Elektri- ja elektroonikaseadmeid saab viia kauplusesse (seade ei tohi olla rüüstatud), kust kavatsetakse osta uus samalaadne toode. Nimetatud jäätmeid saab üle anda Otepää, Tõrva ja Valga valla jäätmejaamades.

Põllumajandusplast

Põllumajandusplast on silopallikile, kiletunnel, kattevõrk ja plastnõör (jäätmekood 02 01 04). Põllumajandusplasti kogutakse peamiselt otse ettevõtete juurest.

Tootja on kohustatud põllumajandusplasti jäätmed piiramata koguses tasuta tagasi võtma:

- 1) põllumajandusplasti kasutajalt;
- 2) kohalikult omavalitsuselt;
- 3) kohaliku omavalitsuse jäätmejaama lepingu alusel haldavalt jäätmekäitlejalt.

Põllumajandusplasti liigiti kogumise edendamiseks tuleb teostada järelevalvet tootjatele pandud kohustuste täitmise üle ja teavitada regulaarselt põllumajandusplasti kasutajaid põllumajandusplasti tasuta äraandmise võimalustest. Alates 01. jaanuarist 2013 peavad olema kõigis põllumajandusplasti müügikohtades üleval teated, kuhu saab põllumajandusplasti jäätmeid tagastada (asukohad ja telefoninumbrid, kust on võimalik saada asjakohast infot).

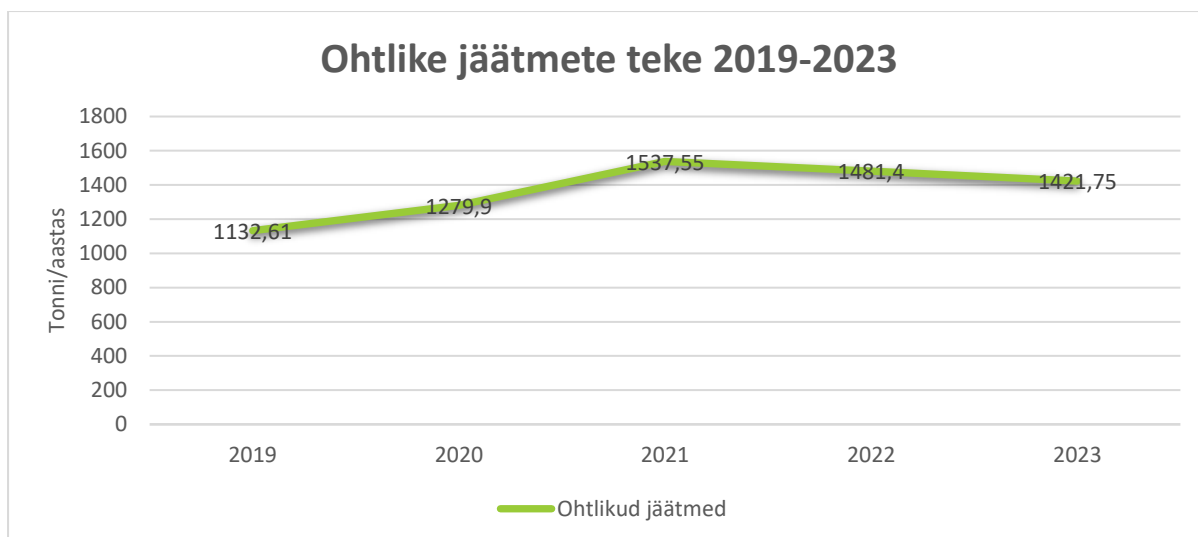
4.9. OHTLIKE JÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

Jäätmeseaduse § 65 lõike 2 kohaselt kohustub kohalik omavalitsus oma haldusterritooriumil korraldama kodumajapidamistes tekkivate ohtlike jäätmete kogumist ja üleandmist jäätmekäitlejatele.

Ohtlikud jäätmed moodustavad vaid alla 1% jäätmete kogumassist, kuid kuna need sisaldavad inimestele ja keskkonnale ohtlikke aineid, siis on väga oluline nende ringlusest eemaldamine ja muudest jäätmetest eraldi kogumine. Võib eeldada, et lähitulevikus ohtlike jäätmete kogused järjest vähenevad, kuna kõikjal on trend suunatud kemikaalide kasutamise vähendamisele ning asendamisele tervislikumate ja vähem saastavate ainetega.

Ohtlikke jäätmeid tekib nii majapidamistes kui ettevõtetes. Majapidamistes jääb üle peamiselt vanu akusid, patareisid, värvijäätmeid, ohtlikke pakendeid, vanu ravimeid ja päevavalguslampe jmt. Ettevõtetes tekib nii spetsiifilisi tootmisjääke kui majapidamisega sarnaseid ohtlikke jäätmeid. Ohtlikud jäätmed peab eraldama nende tekkekohas, kuna need kujutavad ohtu nii inimese tervisele kui ka keskkonnale.

Ohtlikud jäätmed tuleb viia Otepää, Tõrva või Valga jäätmejaama. Ravimid võib lisaks jäätmejaama viimisele viia lähimasse apteeki.

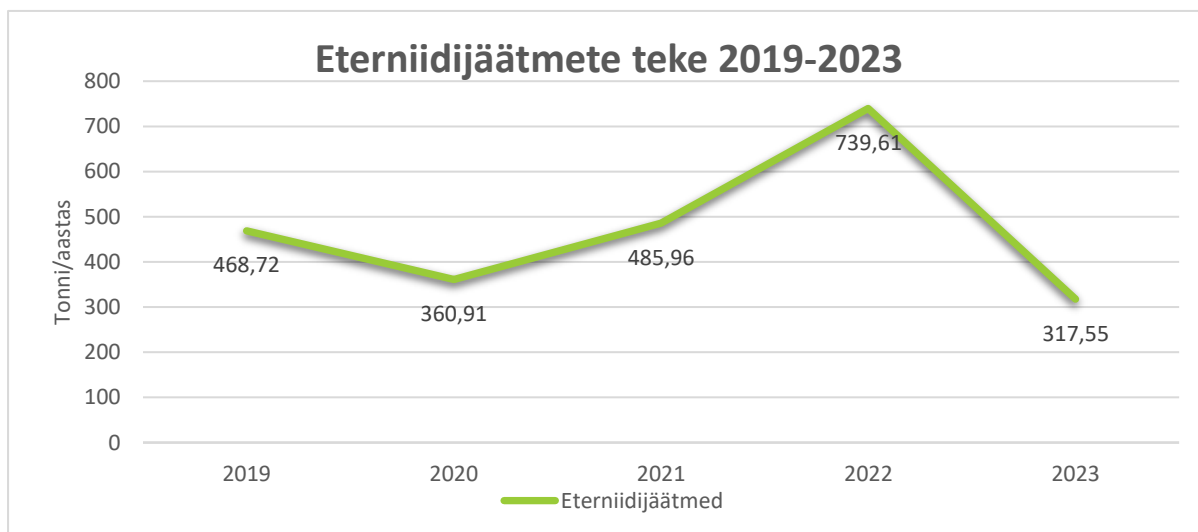

Joonis 12. Ohtlike jäätmete tekkemahud Valgamaal aastatel 2019-2023 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaali).

Siinkohal tuleb arvestada, et koguse arvutamisel on kokku liidetud ohtlikud kasutuselt kõrvaldatud elektri- ja elektroonikaseadmed, ohtlikud ehitusjätmed, teised ohtlikud jäätmed (näiteks värvijäägid, õlid, filtrid jne) ja ohtlikud tervishoiujätmed.

Ohtlike jäätmetena käsitletakse ka eterniidijätmeid ja muid asbesti sisaldavaid ehitusmaterjale. Asbestist materjale enam ehituses ei kasutata, seega tekib kogu ohtlik materjal vanade ehitiste renoveerimise-lammutamise tulemusena.

Võimaluse korral ja projekti rahastusel korraldatakse ka ohtlike ja eterniidijätmete kogumisringe. Üldjuhul toimub kogumisring kevadeti ning info on leitav omavalitsuste veebilehtedelt. Kogumisringide toimumist rahastatakse osaliselt Keskkonnainvesteeringute Keskuse toetusprogrammidest. Viimati toimusid eterniidijätmete kogumised Valga ja Otepää vallas 2024. aastal ning kahe omavalitsuse peale koguti kokku 153 tonni eterniidijätmeid. Ohtlike jäätmete kogumisring korraldati viimati 2023. aasta sügisel Valga vallas, mille raames koguti kokku 2 tonni ohtlikke jäätmeid.

Joonis 13. Eterniidijäätmete tekkemahud Valgamaal aastatel 2019-2023 (*allikas: JATS ja Keskkonnaportaali*).

Ohtlike jäätmete koguseid saaks vähendada ohtlike ainete mitte kasutamise või nende kasutamise vähendamisega, kuid alati pole see võimalik. Nii potentsiaalse tervise- kui keskkonnaohu tõttu on väga oluline koguda ohtlikke jäätmeid muudest jäätmetest eraldi.

Ohtlike jäätmete liigiti kogumise edendamisel ja ohutu käitlemise tagamisel on peamisteks eesmärkideks:

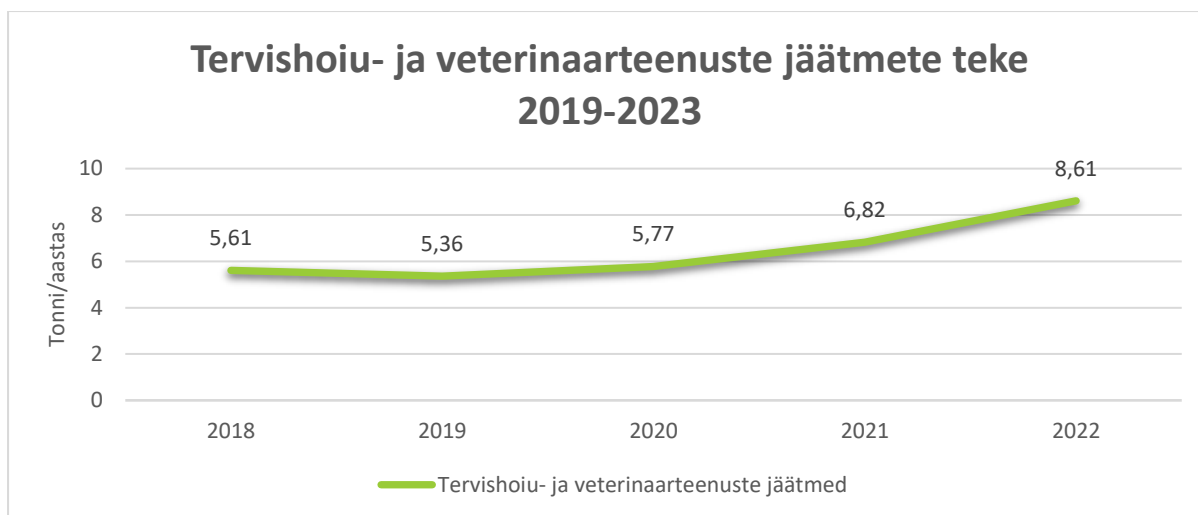
- jätkata ohtlike jäätmete vastuvõtmist;
- jätkata võimalusel kogumisringide teostamist;
- rakendada tegevusi jäätmevaldajate teadlikkuse tõstmiseks nii ohtlike jäätmete kogumise kui üleandmise võimaluste osas.

4.10. TERVISHOIU- JA VETERINAARTEENUSTE KÄIGUS TEKINUD JÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

Tervishoiul tekkivate jäätmete käitluse riikliku juhendmaterjali järgi on riiklikul tasandil paika pandud tervishoiu jäätmete kogumispunktid teise ja kolmanda tasandi haiglate juures. Tervishoiuasutustes peab riskijäätmeid koguma kindlasti olmejäätmetest eraldi ja tekkivad jäätmed suunama käitlemiseks riskijäätmete käitlussüsteemi.

Ohtlikke jäätmeid tekitavad ettevõtted (sh meditsiinasutused) peavad sõlmima ohtlike jäätmete üleandmiseks lepingu vastavat keskkonnakaitsele omava ettevõttega. Ohtlike jäätmete kogumiseks peavad ettevõtted rajama või leidma spetsiaalse koha, mis on vastavalt märgistatud, ning kogumiseks tuleb kasutada spetsiaalset jäätmetaarat. Samuti peavad eelnimetatud ettevõtted vastu võtma ettevõttesisesed jäätmekäitluseeskirjad. Ohtlike jäätmete kogumise ja üleandmisega seotud kulud katavad ettevõtted ise. Jäätmete üleandmise tõestamise aluseks on ohtlike jäätmete saatekiri.

Perioodil 2019-2023 on Keskkonnaagentuuri andmetel tervishoiuteenuste jäätmete teket olnud Valgamaal vahemikus 5,36 – 8,61 tonni aastas (joonis 14).

Joonis 14. Tervishoiu- ja veterinaarteenuste jäätmete tekkemahud Valgamaal aastatel 2019-2023 aastal (allikas: JATS ja Keskkonnaportaal).

Tervishoiuasutuste jäätmete käitlemise täpsed tingimused sätestatakse jäätmehoolduseeskirjas. Tervishoiujäätmete käitlemise juhendmaterjalid on leitavad Terviseameti kodulehelt: <https://www.terviseamet.ee/et/nakkushaigused-menuu/tervishoiutootajale/nakkusohutuse-juhendid-ja-soovitused>

Eesmärgiks on tagada omavalitsuse haldusterritooriumil tegutsevate tervishoiu- ja veterinaarteenuste osutajate poolt nõuetele vastava jäätmekogumise ja käitlemise korraldamine, teostades selles koostööd nii ettevõtetega kui asjaomaste järelevalveasutustega.

4.11. EHITUS- JA LAMMUTUSJÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

Ehitusjäätmed on ehitus-, remondi- ja lammutusjäätmed, mittekasutatav väljaveetav pinnas, puidu, metalli, betooni, telliste, ehituskivide, klaasi ja muude ehitusmaterjalide jäätmed, sh need, mis sisaldavad asbesti ja teisi ohtlikke jäätmeid, mis tekivad ehitamisel ja remontimisel ning mida ehitusobjektile töde tegemiseks ei kasutata.

Ehitusjäätmete käitlemise küsimused tuleb lahendada juba ehitise projekteerimise etapis. Ehitise vastuvõtmisel tuleb muude dokumentide hulgas esitada õiend jäätmete nõuetekohase käitlemise kohta. Ehitusjäätmete käitlust reguleerib omavalitsuse jäätmehoolduseeskiri, mille alusel vastutab ehitusjäätmete nõuetekohase käitlemise eest jäätmevaldaja kuni nende taaskasutamiseni või üleandmiseni jäätmevedajale.

Eraisikud ja ettevõtted saavad ehitusjäätmeid üle anda Otepää, Tõrva ja Valga jäätmejaamas ja kasutada jäätmekäitlusettevõtete teenuseid.

Tabel 7. Ehitus- ja lammutusjäätmete tekkemahud Valgamaal aastatel 2019-2023 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaal).

Jäätmeliik	2019	2020	2021	2022	2023
17 01 Betooni-, tellise-, plaadi- või keraamikatootesegud	5 204,42	10 651,75	17 226,95	6 422,93	7465,46

17 02 Puit, klaas ja plast	2 016,28	2 231,09	4 740,27	3 358,47	2856,39
17 03 Bituumenitaolised segud	636,04	30 785,08	4 247,89	611,12	199,33
17 04 Metallid	4 692,22	5 715,78	7 914,39	4 803,39	5082,41
17 05 Kivid, pinnas ja süvenduspinnas	3 379,22	980,69	4 387,08	3571,07	5085,12
17 06 Asbesti sisaldavad ehitusmaterjalid	468,86	360,91	636,06	739,65	317,55
17 08 Kipsipõhised ehitusmaterjalid	0,04	-	15,29	1,34	-
17 09 Muu ehitus- ja lammutussegapraht	815,60	1 901,90	1 734,49	1 537,17	1337,89
KOKKU	17 212,68	52 627,20	40 902,42	21 045,14	22 344,16

Ehitus- ja lammutusjäätmete kogumise peamiseks eesmärgiks on jäätmekoguste ja jäätmete ohtlikkuse vähendamine. Eesmärgi täitmisel on peamine roll tööde teostajal, kes mõistliku töökorralduse ja tööde parema organiseerimisega saab ehitus- ja lammutustöödel eelnimetatud jäätmete teket vältida või koguseid vähendada.

Ettevõtte eesmärgiks peab olema:

- 1) suurendada korduskasutatavate materjalide kasutamist;
- 2) vähendada materjalide raiskamist tööde kõigil etappidel;
- 3) vähendada ohtlike ainete kasutamist;
- 4) eraldada ja koguda ehituse kõigis etappides tekkivad ohtlikud jäätmed (asbesti sisaldavad materjalid, saastunud kivid, pinnas, immutatud puit);
- 5) eraldada lammutusjäätmete hulgast turuväärtust omavad materjalid;
- 6) eraldada lammutusjäätmete hulgast materjalid, mis võivad jäätmete edasisel töötlemisel ja kasutamisel põhjustada ehitise kvaliteedi langust.

Ohtlike ehitus- ja lammutusjäätmete kogumine ehitusobjektidel peab toimuma spetsiaalsetes kogumiskonteinerites ning tekkinud jäätmed tuleb otse üle anda ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavale ettevõttele.

Metallijäätmed

Metallijäätmete hulka kuuluvad jäätmed, mis peaaesjalikult koosnevad värvilistest metallidest, mustmetallidest või nende sulamitest. Ligikaudu 80% olmejäätmete hulka liigituvast metallist on metallpakend. Metallijäätmete kokkuostuhind on taganud taaskasutamise, vaid väike osa satub prügilasse koos olmejäätmete või ehitusprahiga.

Üldiselt toimib metallijäätmete kogumissüsteem Eestis hästi, kuna kokkuostuhinnad on inimesi motiveerivad. Esineb küll ajutist metallijäätmete ladustamist, kuid pikemas perspektiivis viiakse need siiski jäätmekäitlejatele. Ka viimastel on motivatsioonil metallijäätmeid koguda, kuna sellele on järelturg olemas st tegemist on majanduslikult tasuva tegevusega mitmete osapooltele ning tänu sellele toimib metallijäätmete kogumissüsteem väga hästi.

Metallijäätmeid võetakse vastu vanametalli kokkuostjate poolt ja lisaks Otepää, Tõrva ja Valga jäätmejaamades.

Puidujäätmed

Puidujäätmete taaskasutamisel tuleks eelkõige tähelepanu pöörata nende taaskasutamisele läbi soojusenergia tootmise. Mittepõlevate või raskesti põlevate puidujäätmete kõrvaldamine või taaskasutamine toimub vastavat jäätmekäitleja registreerimistõendit, jäätmeluba või

keskkonnakompleksluba omavas jäätmekäitluskohas. Ohtlike ainetega töödeldud puidujäätmeid käsitletakse ohtlike jäätmetena ning need tuleb üle anda otse ohtlike jäätmete käitlulitsentsi ja jäätmeluba omavale ettevõttele. Puidujäätmeid võetakse vastu Otepää, Tõrva ja Valga jäätmejaamades.

5. HINNANG JÄÄTMEVOOGUDELE TULEVIKUS

Peamised jäätmeteket mõjutavad tegurid on üldine majanduslik olukord ning rahvaarvu muutus. Reeglina suureneb olmejäätmete teke koos elanikkonna majandusliku seisundi paranemisega ning elanikkonna pideva vähenemisega kaasneb ka jäätmetekke vähenemine.

Viimastel aastatel on Valga maakonnas olmejäätmete koguteke jäänud samasse suurusjärku. Perioodil 2019-2023 koguti aastas keskmiselt 11 153 tonni olmejäätmeid ehk elaniku kohta keskmiselt 395 kg/aastas. Viimase viie aasta lõikes vaadatuna, olmejäätmetest kogutakse liigiti keskmiselt 45%. Alates 2025. aasta 01. jaanuarist tuleb olmejäätmeid korduskasutuseks ette valmistada ja ringlusesse võtta vähemalt 55% ulatuses nende jäätmete kogumassist. Eeltingimus selle eesmärgi saavutamiseks on jäätmete liigiti kogumine. Seega nõuete täitmiseks peab liigiti kogumine suurenema ja segaolmejäätmete kogused vähenema. Mida paremini on kättesaadav muude jäätmete liigiti kogumine ja tõhusam järelevalve ning teavitus, seda kiirem on tõusutrend.

Võttes arvesse asjaolu, et 2024. aastast on kõikides majapidamistes on kohutus koguda liigiti biolagunevaid jäätmeid, võib hinnata, et tulevikus nende jäätmete osakaal suureneb. Hinnanguliselt köögi- ja sööklajajäätmete liigiti kogutud kogused jäävad tulevikus suurusjärku 1100 - 1300 tonni aastas. Vanapaberi liigiti kogutud kogused jäävad hinnanguliselt vahemikku 400 – 500 tonni aastas.

Perioodil 2019-2023 koguti liigiti pakendijäätmeid keskmiselt 1984 tonni/aastas, mis keskmiselt on 70 kg/aastas ühe elaniku kohta. Pakendijäätmete liigiti kogumine on igal aastal olnud tõusutrendis. 2019. aastal koguti liigiti 52% pakendijäätmeid ning 2023. aastal juba ca 65% pakendijäätmeid. Alates 01.02.2024 on korraldatud jäätmeveo raames segapakendite üleandmine jäätmevedajale kohustuslik kõikidele jäätmevaldajatele. Seega lähiaastatel on oodata pakendijäätmete tekke kasvu, mis järgneva viie aasta jooksul võib kasvada kuni 3500 t/a.

Vastavalt jäätmeseadusele peab kohalik omavalitsus korraldama tekstiilijäätmete liigiti kogumise hiljemalt 01.01.2025. Tekstiilid, mis ei ole enam kasutuskõlbulikud, tuleb viia tekstiilijäätmete kogumiskohta. Segaolmejäätmete hulka on lubatud panna hallitanud, kopitanud või koitanud tekstiilijäätmed. Segaolmejäätmed sisaldavad keskmiselt 5,81% tekstiilijäätmeid, mille alusel saab hinnata, et tulevikus peaks liigiti kogutavate tekstiilijäätmete teke jääma suurusjärku 300 tonni/aastas.

Elektroonikajäätmete teke on viimastel aastatel olnud stabiilne ja suurjäätmete teke on olnud langustrendis. Elektroonikaseadmete ja mööbli väljavahetamine on tugevalt seotud elanikkonna ostujõudlusega. Lähitulevikus mängivad olulist rolli majandusseis ja hindade tõus, mis siinkohal kindlasti avaldab oma mõju jäätmetekke vähenemisel. Viimaste aastate inflatsioon on mõjutanud elanikkonna ostujõudlust ja sundinud üle vaatama oma tarbimisharjumusi, mistõttu suuremate ja kallimate toodete väljavahetamist kaalutakse põhjalikumalt. Järgnevatelt aastatel elektroonikajäätmete ja suurjäätmete teke pigem väheneb.

Teiste jäätmeliikide (suurimateks on ehitus- ja lammutusjäätmete, erinevad tootmisjäätmed) teket mõjutab enim era- ja ettevõtlussektori tegevused antud jäätmete tekitamisel, mis omakorda on mõjutatud üldises majandusolukorrast ning valda uute ettevõtete tekkimisest.

Euroopa Liidu poolt ellu kutsutud kliimaneutraalsuse saavutamine ja ringmajanduslikule majandusmudelile ülemineku eesmärk nõuab muutusi ka jäätmete käitlemises, pannes fookuse jäätmematerjalide väärindamisele. Jäätmete minimaalses mahus sorteerimisest ja ajutisest vaheladustamisest enam ei piisa ning vältimatu on uute investeeringute teostamine kaasaegsetesse sorteerimis- ja ringlussevõtu lahendustesse. Riigi poolt planeeritavad uued piirangud jäätmete ladestamisel annavad omakorda positiivse tõuke liigiti kogumise süsteemi arengule ja vajalikkusele, mis omakorda peaksid looma eeldused kvaliteetsema andmestiku tekkeks kõikide jäätmeliikide osas.

6. OLEMASOLEVATE KOGUMISSÜSTEEMIDE JA KÄITLEMISTARISTU KIRJELDUS

Jäätmete kokku kogumiseks vajaliku ja kasutajasõbraliku taristu peab omavalitsuse territooriumil tagama kohalik omavalitsus. Jäätmekäitluskohdade rajamisel tuleb arvestada nende kaugust olulisematest omavalitsuse territooriumil asuvatest tõmbepunktidest, et ühildada elanike oluliste tegemistega ka sorteeritud jäätmete ära andmine ja vältida selleks lisakulutuste tegemist. Käesoleval ajal on omavalitsustes jäätmete liigiti kogumiseks kasutuses mitmed erinevad jäätmekäitluskohad ja -viisid. Eelkõige on selleks jäätmejaamad, avalikud kogumispunktid ning uksest ukseni kogumissüsteemid (korraldatud jäätmevedu, pakendikotiteenus, kogumisringid).

6.1. JÄÄTMEKÄITLUSKOHAD

Jäätmekäitluskohad on tehniliselt varustatud ehitised jäätmete kogumiseks, taaskasutamiseks või kõrvaldamiseks (JäätS § 19 lg 1). Jäätmeseadusele vastavalt tuleb jäätmete kõrvaldamisel ja segaolmejäätmete taaskasutamisel, läheduse põhimõtet rakendades, vedada jäätmed lähimasse nõuetele vastavasse prügilasse või jäätmejaama, kus toimub edasine jäätmete töötlemine.

Keskkonnaportaali andmetel paikneb Valgamaal 2025. aasta jaanuari seisuga 34 registreeritud tegutsevat jäätmekäitluskohat, mille ülevaade on esitatud tabelis 8. Elanikke teenindavad käitluskohad on Otepää, Tõrva ja Valga jäätmejaam. Ülejäänud jäätmekäitluskohad käitlevad ettevõtted enda tekitatud jäätmeid või on tegemist ettevõtete tegevusega otseselt seotud käitluskohadega (metallijäätmete käitluskohad, autolammutuskojad, pinnasetäitekohad, põllumajandusettevõtted, koospõletustehas, kompostimisväljak).

Tabel. 8 Valgamaal registreeritud jäätmekäitluskohad 01.01.2025 seisuga (allikas: Keskkonnaportaal).

Registrikood	Nimetus	Käitaja	Asukoht	Tegevuse liik
JKK8200005	Laatre vasikafarmi kompostimisväljak	Laatre Piim OÜ	Laatre alevik Valga vald	Bioloogiline töötlus
JKK8200007	Kastolatsi tee kompostimisväljak	Otepää Veevärk AS	Kastolatsi küla Otepää vald	Bioloogiline töötlus

JKK8200012	Otepää vineeritehas	UPM-Kymmene Otepää AS	Otepää linn	Koospõletustehas, tavajäätmete käitluskoht
JKK8200016	Metsa 27 kompostimisväljak	Valga Vesi AS	Valga linn	Bioloogiline töötlus
JKK8200017	Männiku 6 autolammutus	Welg Varuosad OÜ	Valga linn	Autolammutuskoda
JKK8200022	Asu veisefarm	Hummuli Agro OÜ	Piiri küla Tõrva vald	Vanarehvide käitluskoht
JKK8200027	Tiidu veisefarm I	Kesa-Agro OÜ	Tiidu küla, Otepää vald	Vanarehvide käitluskoht
JKK8200029	Linnu talu kanalad	Linnu talu OÜ	Tagula küla Valga vald	Tavajäätmete käitluskoht
JKK8200030	Mööblitööstuse katlamaja	Valga GOMAB Mööbel AS	Valga linn	Koospõletustehas
JKK8200048	Otepää jäätmejaam	Eesti Keskkonnateenused AS	Kastolatsi küla Otepää vald	Ohtlike jäätmete käitluskoht, tavajäätmete käitluskoht
JKK8200049	Liimi jäätmekäitluskoht	Combiwood OÜ	Möldre küla Tõrva vald	Ümberlaadimisjaam, vaheladu
JKK8200056	Helme koostootmisjaam	Helme Energia OÜ	Patküla küla Tõrva vald	Tavajäätmete käitluskoht, koospõletustehas, muu tegevus
JKK8200065	Tõrva valla jäätmejaam	Marico Metall OÜ	Möldre küla Tõrva vald	Ohtlike jäätmete käitluskoht, tavajäätmete käitluskoht
JKK8200076	Transpordi 1 autolammutuskoda	Didi OÜ	Valga linn	Autolammutuskoda
JKK8200078	Valga prügila järelhooldus	Valga Vallavalitsus	Valga linn	Muu tegevus
JKK8200079	Saviaugu 3 jäätmekäitluskoht	Valga Vallavalitsus	Valga linn	Tavajäätmete käitluskoht, bioloogiline töötlus, ümberlaadimisjaam
JKK8200082	Oja 6 pinnasetäitekoht	Vladimirs Vilazovskis	Valga linn	Muu tegevus
JKK8200085	Laoplatz Lekto kinnistul	Marico Holding OÜ	Londi küla Valga vald	Tavajäätmete käitluskoht, ümberlaadimisjaam
JKK8200086	Valga jäätmejaam	Marico Metall OÜ	Valga linn	Elektroonikaromude käitluskoht, Vanarehvide käitluskoht, tavajäätmete käitluskoht, vaheladu
JKK8200089	Tööstuse tn 3 jäätmekäitluskoht	Scandinavian Furniture OÜ	Roobe küla Tõrva vald	Ümberlaadimisjaam, vaheladu
JKK8200092	Mäe-Präägi jäätmekäitluskoht	Margus Muttik	Lepa küla Valga vald	Tavajäätmete käitluskoht,

				ümberlaadimisjaam, vaheladu
JKK8200093	Kaga/Uue-Kaga/Mäe-Kääre jäätmekäitluskoht	Sordiklubi Surf MTÜ	Nüpli küla Otepää vald	Vanarehvide käitluskoht
JKK8200099	Tõukvere pinnasetäitekoht	Valga Vesi AS	Valga linn	Muu tegevus
JKK8200100	Männa jäätmekäitluskoht	Verioja talu	Sarapuu küla Otepää vald	Vanarehvide käitluskoht
JKK8200103	Lutsu pinnasetäitekoht	Otepää Ehitusgrupp OÜ	Otepää linn	Muu tegevus
JKK8200111	Lõuna 24 pinnasetäitekoht	Export24 OÜ	Valga linn	Muu tegevus
JKK8200113	Petseri 36/38 metallijäätmete kogumiskoht	Tolmet Tallinn OÜ	Valga linn	Metallijäätmete käitluskoht
JKK8200117	Rummu pinnasetäitekoht	UPM-Kymmene Otepää AS	Otepää linn	Muu tegevus
JKK8200121	Tehnika 3 pinnasetäitekoht	Valga Mets OÜ	Tsirculiina alevik	Muu tegevus
JKK8200128	Lammutus ja kogumisalad Valgamaal	Kiviluks AS	Valgamaa	Mobiilne käitluskoht
JKK8200125	Metsa 23 jäätmekäitluskoht	Wirecat OÜ	Valga linn	Tavajäätmete käitluskoht
JKK8200129	Liinu-Kalda pinnasetäitekoht	Madis Kats	Truuta küla Otepää vald	Muu tegevus

6.2. OTEPÄÄ JÄÄTMEJAAM

Otepää jäätmejaam asub Otepää valla vallasiseses linna Otepää äärealal Kastolatsi teel AS Otepää Veevõrk reoveepuhasti juures. Jäätmejaam teenindab eelkõige Valga maakonna elanikke ja ettevõtteid. Muude maakondade elanikud saavad jäätmeid ära anda ettevõtetele kehtiva hinnakirja alusel. Jäätmejaama opereerib alltöövõtulepingu alusel Eesti Keskkonnateenused AS-i lepinguline partner Marico Metall OÜ.

Jäätmejaamas võetakse elanikelt ja ettevõtelt vastu taaskasutatavaid jäätmeid (plast, kile, paber, papp, segapakend), erinevaid ehitusjäätmeid, suurjäätmeid (mööbel), ohtlikke jäätmeid, rõiva- ja tekstiilijäätmeid, biolagunevaid aia- ja haljastusjäätmeid, kasutuselt kõrvaldatud elektri- ja elektroonikaseadmeid, vanarehve ja segaolmejäätmeid.

Täpsema info jäätmejaamas vastuvõetavate jäätmete ja hindade kohta leiab: <https://www.otepaa.ee/otepaa-jaatmejaam>.

6.3. TÕRVA JÄÄTMEJAAM

Tõrva valla jäätmejaam asub Härma karjääri territooriumil. Jäätmejaama haldab Eesti Keskkonnateenused AS-i lepinguline partner Marico Metall OÜ.

Jäätmejaamas võetakse vastu eelnevalt sorteeritud ohtlikud jäätmed, pakendijäätmed, metallijäätmed, probleemtooted, plastijäätmed, suurjäätmed, paber ja kartong, puidujäätmed, vanad rehvid, rõiva- ja tekstiilijäätmeid, biolagunevad aia- ja haljastusjäätmed, asbesti sisaldavad jäätmed, ehitusjäätmed ja segaolmejäätmed.

Täpsema info jäätmejaamas vastuvõetavate jäätmete ja hindade kohta leiab: <https://kov.torva.ee/jaatmejaam>.

Jäätmete liigiti kogumise tagamiseks on tänane olemasolev jäätmejaam jäänud väikseks. Ligipääs jäätmejaama toimub üle eraisikule kuuluva silla, mis on amortiseerunud ja seetõttu juurdepääs raskendatud. Lisaks aia- ja haljastusjäätmete kompostisala taristu vajab uuendamist ning jäätmejaama töötaja töö- ja olmetingimused vajavad kaasajastamist. Jäätmejaama olukorda analüüsid jõuti järeldusele, et Tõrva valla jäätmemajanduse edendamiseks tuleb leida uus asukoht ning rajada valda uus ja kaasaegne jäätmejaam.

6.4. VALGA JÄÄTMEJAAM

Valga valla jäätmejaam asub Valga linnas aadressil Võru tn 109c. Valga jäätmejaama haldab Marico Metall OÜ.

Tasuta on võimalik ära anda ohtlikke jäätmeid, mis pärinevad kodumajapidamisest (nt: patareid, akud, päevavalgustid, olmekeemia jäägid, pestitsiidid jne), kasutatud rehve, olmeelektroonikat ja kodutehnikat.

Täpsema info jäätmejaamas vastuvõetavate jäätmete ja hindade kohta leiab: <https://www.valga.ee/jaatmejaam>

Jäätmejaamad on oluliseks jäätmehooldussüsteemi osaks, kus piirkonna kohalikud elanikud saavad üle anda sorteeritud jäätmeid. Jäätmejaamades ei hakata jäätmeid ladestama ega ole kavandatud rajada ka sorteerimistehast. Taaskasutatavad jäätmed suunatakse ümbertöötlemisse, ladestamisele kuuluvad jäätmed viiakse jäätmejaamadest edasi prügilasse.

7. ANDMEID MINEVIKUS SAASTUNUD JÄÄTMEKÄITLUSKOHTADE KOHTA

7.1. JÄÄKREOSTUSOBJEKTID

Keskkonnaportaali andmetel asub Valgamaal kuus jääkreostusobjekti. Jääkreostusobjektid on esitatud tabelis 9.

Tabel 9. Jääkreostusobjektid Valga maakonnas (allikas: Keskkonnaportaal, 01.03.2025).

Objekti nimetus	Asukoht	Ala ohutustamine
Tsirculiina ABT	Tõlliste küla, Valga vald	Jääkreostus on suures osas likvideeritud
Priimetsa ABT	Valga linn, Valga vald	Jääkreostus on suures osas likvideeritud

Härma ABT	Jõgeveste küla, Tõrva vald	Jääkreostus on likvideeritud
Vilaski raketibaasi linnak ja autobaas	Tinu küla, Valga vald	Jääkreostus on suures osas likvideeritud
Vilaski raketiseadeldiste ala ja tuumapeade ladu	Tinu küla, Valga vald	Jääkreostus on suures osas likvideeritud
Valga pigibaas	Valga linn, Valga vald	Jääkreostuse likvideerimiseks ei ole meetmeid rakendatud

Saastunud pinnase kahjutustamise ja jääkreostuse likvideerimisega tegeldakse konkreetsete objektide kaupa. Esmalt tuleb jääkreostus likvideerida seal, kus see kujutab potentsiaalset ohtu inimeste tervisele ja/või keskkonnale (nt pinna- ja põhjavee saastumise oht). Seejärel asutakse järk-järgult likvideerima jääkreostust paikades, kus otsene oht inimeste tervisele ja keskkonnale puudub. Valgamaal on eesmärgiks jätkata olemasolevate ja avastatavate jääkreostusobjektide likvideerimisega. Siinkohal on vajalik koostöö maaomanikega - et nad tegeleks oma maalt jääkreostuse eemaldamisega ja samas võiksid kohalikud omavalitsused aidata leida lahendusi ja katteallikaid nende likvideerimiseks.

7.2. SULETUD PRÜGILAD

Valga linna prügila ja Saru Lauatehase jäätmete prügila on suletud. Prügilate osas on vajalik tegeleda regulaarse kontrolliga ning suletud prügilate järelhooldusega. Eelkõige seisneb see järelkontrollis, et juba suletud prügilasse ei viidaks jäätmeid. Vana Valga prügila puhul sellega probleeme pole, kuna rajatud jäätmejaam asub suletud prügila kõrval.

8. EELMISES JÄÄTMEKAVAS PÜSTITATUD EESMÄRKIDE TÄITMISEST

Valgamaa ühine jäätmekava 2017-2025 (edaspidi eelmine jäätmekava)¹⁷ oli koostatud jäätmehoolduse strateegiliseks kavandamiseks pärast haldusreformi ja omavalitsuste ühinemist.

Eelmise jäätmekava peaesmärgiks oli jäätmekäitluse hierarhiat järgiv säästev jäätmehooldus, mis oli ka Riigi jäätmekava 2014-2020 eesmärk. Eelmise jäätmekava peaesmärk jagunes omakorda kolmeks põhieesmärgiks:

- jäätmehoolduse süsteemi korrastamine
- infrastruktuuri arendamine ja haldamine
- järelevalve ja jäätmehoolduse suunamine.

Eesmärkideni jõudmiseks koostati jäätmekava juurde tegevuskava ja vajalike tegevuste eeldatav rahastamiskava, mis oli eelmises jäätmekavas peatükk 22. Tegevuskavas täpsustati konkreetset tegevused ja nende elluviimise aeg, mis aitavad kaasa strateegiliste eesmärkide saavutamisele. Alljärgnevas tabelis 10 on toodud hinnang eelmise jäätmekavas seatud eesmärkide täitmisele.

Tabel 10. Eelmise jäätmekava perioodi eesmärkide täitmine

¹⁷ Valgamaa ühine jäätmekava 2017-2025

https://www.riigiteataja.ee/akti/4181/0201/7033/PaluperavVK_m10_lisa.pdf#

TEGEVUS	ELLUVIIMINE
Jäätmehoolduse süsteemi korrastamine	
Omavalitsuste jäätmehooldust korraldava ühtse süsteemi loomine: jäätmemajanduse roteeruv korraldamine omavalitsuste vahel või tegevuste kooskõlastamine naaberomavalitsustega	Teostamata
Ühise korraldatud jäätmeveo ja jäätmejaamade haldamise hanke läbiviimine	Teostatud
Tarbimisharjumuste muutmiseks keskkonnateadlikkuse kampaaniad maakonnas erinevatele sihtgruppidele.	Osaliselt teostatud
Korteriühistute ja asutuste (nt perearstikeskused, kauplused, juuksurid jne) kaasamine keskkonnateadlikkuse tõstmise kampaaniasse kindlustamaks info paremat levikut kohalike elanike seas.	Korraldatud jäätmeveo uue hankeperioodi alguses viidi läbi infopäevad.
Jäätmete sorteerimise propageerimine õppe- ja muudes allasutustes.	Haridusasutustesse on projektide raames paigaldatud jäätmete sorteerimisjaamad, noortelaagris on korraldatud sorteerimismänge.
Jäätmekava iga-aastane järgimine.	Osaliselt teostatud
Jäätmekava ajakohastamine.	Ajakohastatakse käesoleva jäätmekavaga
Koostöö ja infovahetus teiste ametkondadega.	Teostatud
Koostöö kõigi antud jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustega jäätmehoolduse arendamisel.	Teostatud
Terves maakonnas ühtses stiilis viitade ja infotahvlite paigaldamine.	Teostamata
Jäätmehoolduse infrastruktuuri arendamine ja haldamine	
Pakendikonteinerite asukohtade võrgustiku laiendamine.	Teostatud
Taaskasutus- ja korduskasutuskeskuse rajamine või vastavate tegevuste toetamine.	Teostamata
Paberi- ja kartongijäätmete üleandmisvõimaluste laiendamine väikeelamute piirkondades ja kaubanduskeskuste juures.	Teostatud
Ohtlike jäätmete, probleemtoodete, elektri- ja elektroonikajäätmete kogumisringide ning teavituskampaaniate jätkamine.	Teostatud
Liigiti kogutud jäätmete kogumispunktide rajamine.	Teostamata
Jäätmejaamade haldamine ja korrastamine.	Teostatud
Biolagunevate jäätmete kompostimisplatside rajamine.	Osaliselt teostatud
Haljastujäätmete (sh kalmistu jäätmed) käitlemiseks vajaliku inventari ja seadmete hankimine.	Teostatud
Haljastusjäätmete kogumisringide korraldamine sügis- ja kevadhooaegadel kohtades, kus tekib rohkelt aia- ja haljastusjäätmeid.	Teostatud
Korteriühistute ja avalike asutuste jäätmemajade propageerimine.	Teostamata

Jäätmete kokkukandepunktides, mini jäätmejaamade või -majade rajamine väiksematesse küladesse ja kaupluste juurde.	Teostamata
Süvakogumismahutite propageerimine korterelamute ja avalike asutuste juures.	Osaliselt teostatud
Järelevalve ja jäätmehoolduse suunamine	
Jäätmevaldajate registri pidamine ja regulaarne andmevahetus vedajaga.	Teostatud
Andmete kogumine ja süstematiseerimine.	Teostatud
Väärteomenetluseks vajalike seadmete hankimine.	Osaliselt teostatud
Keskkonda ohustava vana hoonestuse lammutamine.	Osaliselt teostatud
Jääkreostusobjektide likvideerimine.	Teostamisel

Osad teostamata tegevused on endiselt ajakohased ja vajalikud jäätmehoolduse arendamiseks ja edendamiseks, on need tegevused võetud eesmärgiks ka käesoleva jäätmekava perioodiks.

9. JÄÄTMETEKKE VÄLTIMINE

Jäätmetekke vältimine on jäätnehierarhia kõige prioriteetsem tase, mida tuleks arvestada ja eelistada jäätmekäitluse korraldamisel. Jäätmetekke vältimise alla loetakse:

- otsest vältimist – mõistlik tarbimine, keskkonda ja ressursse säästev tootmine
- korduskasutust – toote uuesti kasutamine esialgsel otstarbel
- korduskasutuseks ettevalmistamist – remontimine, ümberdisainimine, kontrollimine jne.

Jäätmetekke vältimise võimalused sõltuvad paljudest teguritest nagu majandusolukord, tarbijate teadlikkus, ressursitõhususe ja jäätmetekke vältimise meetmete rakendamise ulatus jne.

Olmejäätmete tekke vältimise edendamisel on peamine roll täita elanikkonnal, kelle teadlikkusest ja tarbimisharjumustest sõltub suuresti nii pakendijäätmete, toidujäätmete kui ka muude olmejäätmete tekkekoguse vähendamine. Elanikkonna teadlikkuse tõstmisel, teabe levitamisel ja jäätmete vältimisele suunatud initsiatiivide toetamisel ning vastavate tingimuste loomisel (nt kasutatud toodete korduskasutuseks tingimuste loomine) on omakorda võtmeroll kohalikul omavalitsusel. Oluline on arvesse võtta, et elanikel ja ettevõtetel peab olema võimalus panustada jäätmetekke vältimisse ja korduskasutusse.

Jäätmetekke vältimisele aitab olulisel määral kaasa teadlikkuse tõstmine, mis on suunatud nii omavalitsuse, ettevõtete kui ka tarbijate/elanikkonna teadlikkuse ja teadmiste suurendamiseks. Kooli- ja kogukonnaprogrammid, töötubade korraldamine ning meedia kasutamine aitavad tekitada teadlikkust jäätmete vältimise vajadusest ja meetoditest. Kohalikud algatused, nagu prügi korjamise päevad või taaskasutusüritused, aitavad inimestel oma harjumusi muuta. Inimesed saavad ka teiste eeskujul õppida ja teadlikumalt tarbida.

Korduskasutuse suurendamiseks on üheks võimaluseks luua jäätmejaamades tingimused, kus inimestel oleks võimalik ära anda kasutatud ja kasutuskõlblikku mööblit, kodumasinaid, kasutatud rõivaid jne.

Korduskasutuse töökojad või töötoad on üheks viisiks, kuidas aidata elanikel oma esemeid parandada, ümber disainida ja pikemalt kasutada. Korduskasutuse töökojad on kasulikud nii keskkonnale, majandusele kui ka inimestele. Need aitavad vähendada raiskamist, tugevdada kogukonda ja edendada loovust. Lisaks soodustavad nad jätkusuutlikumat eluviisi ja pakuvad inimestele võimalust arendada oma oskusi ning panustada ringmajandusse.

Toidu raiskamise vähendamiseks paigaldati Valga valda toidujagamiskapp, koostöös kohaliku kogukonnaga, kelle jaoks toidukao vähendamise ja toiduringluskapi töös hoidmine korda läheb. Kogukonna huvi korral on võimalus maakonnas toidujagamiskappide võrgustikku laiendada.

Ehitussektoris on oluline tagada ehitise ja ehitamise pikaajaline jätkusuutlikkus ja minimeerida keskkonnamõjusid. Seda saab teha eelkõige ehitusprojekti koostamisel, tagamaks, et ehitusprojekti koostamisel võetakse arvesse ka keskkonnaga seonduvaid asjaolusid, sh kliimakindlust, keskkonnasõbralikkust, vastutustundlikku maakasutust ning säästvate liikumisviiside ja taaskasutuse soodustamise põhimõtet. Vallas teostatavale ehitusele, rekonstrueerimisele ja remontimisele (sh renoveerimine ja eriti soojustamine), hooldusele ja lammutamisele tuleb kohaldada ühtseid ringseid põhimõtteid ja kriteeriume, et tagada hoonete suurem ringsus (sh väiksem ehitustegevuse keskkonnajalajalg, pikem elutsüklus, ringsete materjalide kasutus, ehitusjäätmekorduskasutus ja ringlussevõtt jne). Ringsele ehitamisele tuleb tagada terviklik vaade koos ehitusmaterjalide korduskasutamise ning ehitus- ja lammutusjäätmekorduskasutamise edendamiseks.

Ehitusmaterjalide korduskasutamise ja ringlussevõtu suurendamiseks on võimalus koostöös erasektoriga luua materjalide jagamiseks digitaalne platvorm nii teabe jagamiseks kui ka võimalike uute partneriga ühenduse loomiseks.

9.1. AVALIKEL ÜRITUSTEL JÄÄTMETEKKE VÄLTIMINE

Kõikidel avalikel üritustel tuleb rakendada jäätmete liigiti kogumist. Tulenevalt 02.07.2019. a jõustunud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist (EL) 2019/904 teatavate plasttoodete keskkonnamõju vähendamise kohta, on vajalik rakendada meetmeid, millega tagatakse ühekordselt kasutatavate plastist joogitopside (sh nende korkide ja kaante) ja toidupakendite tarbimise pidev vähenemine. Lisaks tuleb avalikel üritustel soosida liigiti jäätmete kogumist, et vältida biolagunevate, pakendijäätmekorduskasutus ja olmejäätmete segunemist. Avalikel üritustel peab toidu ja joogi serveerimiseks kasutama korduskasutatavaid anumaid ja söögiriistu (alates 01.01.2024).

9.2. BIOJÄÄTMETE RINGLUSSEVÕTT JA TEKKE VÄLTIMINE

Biolagunevate jäätmete põletamise ja ladestamise vähendamiseks ning ringlussevõtu suurendamiseks tuli hiljemalt 2023. aasta lõpust korraldada biojäätmete tekkekohalt kokku korjamine või alternatiivina kodukompostimine.

Biolagunevate jäätmete liigiti kogumise edendamiseks muudeti biolagunevate jäätmete liigiti kogumine kõigile kohustuslikuks. Biojäätmete eraldi kogumise kohustus tähendab, et kõikides kodudes, ettevõtetes, asutustes ja mujal, kus biojätmeid tekib, tuleb biojätmed koguda teistest

jäätmeliikidest eraldi ja suunata need ringlusse. Ringlusse suunamise võimalusi on kaks: kas anda üle jäätmevedajale või kompostida. Kui biojäätmegi ei kompostita tekkekohal või kui kompostitakse vaid osa tekkivatest biojäätmetest, on kohustus kasutusele võtta biojäätmegi kogumismahuti ning biojäätmegi korraldatud jäätmeveos jäätmevedajale üle anda.

Eraldi kogutud biojäätmegi vähendavad prügilates lagunedes tekkiva metaani heitkoguseid, mis aitavad kaasa kasvuhooneefekti vähendamisele ja kliimamuutustega võitlemisele. Biojäätmegi sisaldavad olulisi orgaanilisi aineid ja toitaineid, mida kompostimise teel saab muuta kvaliteetseks mullaparandajaks, rikastades pinnast ning toetades looduslikku toitainekordumist. Biojäätmegi eraldi kogumine aitab vähendada üldist prügi hulka, sest osa jäätmegi suunatakse ringlussevõtuks, mitte prügilasse. Kompostimine võimaldab vähendada sõltuvust keemilistest väetistest ning toetab kohalikke põllumajandus- ja aianduspraktikaid, pakkudes ökonoomset ja keskkonnasõbralikku alternatiivi.

Samal ajal on oluline tegeleda üha enam ka toidujäätmegi tekke vähendamisega, mis on keskkonnamõju poolest väga kaalukas. Seega tuleb läbi toidujäätmegi (toidukao) tekke vähendamise saavutada tulevikus ka köögi- ja sööklajäätmegi koguse vähenemine.

2021. aastal valminud SEI Tallinna poolt tehtud uuringu „Toidujäätmegi ja toidukao teke Eestis toidutarneahelas“¹⁶ andmetel tekib Eestis aastas ligikaudu 167 000 t toidujäätmegi ehk elaniku kohta 127 kg toidujäätmegi aastas. Uuringu andmetel tekib kõige suurem osa Eesti toidujäätmegist eri sektorite võrdluses kodumajapidamistes, mis moodustas kodudes tekkinud toidujäätmegi kogus üle 48% kogu tekkivast toidujäätmegi kogusest. Kodumajapidamistele järgnevad toidujäätmegi tekkes toidutööstus, esmatootmine, seejärel kaubandus ning toitlustusasutused.

Kui vaadata eraldi vaid toidukadude võrdlust eri sektorite lõikes, näeme, et ka see on Eestis suurim kodumajapidamistes (40% kogu Eesti toidukadudest). Kodumajapidamistele järgnevad toidukadude koguste poolest kaubandus (24%), esmatootmine (23%), toitlustusasutused (9%) ning toidutööstus (4%). Eesti toidujäätmegist poole ehk ligikaudu 84 000 tonni aastas moodustab toidukadu ehk toiduna raisku läinud toit.

Seega tuleb vähendada toidujäätmegi teket kodumajapidamistes teadvustades elanike seas neid põhjusi, miks toidujäätmegi kodudes tekivad ja kuidas seda vältida. Kodudes visatakse toitu ära mitmel põhjusel:

- toidupakendil olev „parim enne“ või „kõlblik kuni“ kuupäev on möödunud
- korraga on valmis tehtud liiga suur ports toitu
- eelmise päeva toidu ülejääk ei tundu enam isuäratav
- puu- või köögivilja ei näe enam hea välja
- valmisatud toit ei ole lihtsalt maitsev
- leib-sai on läinud kõvaks või hallitama
- laps ei söö oma taldrikut tühjaks
- poest on ostetud liiga suur kogus toitu ja seda ei jõua ära tarbida
- kuna poest ostetud värsketele toiduainetele on vaja ruumi teha, visatakse vanemad toiduained ära jne.

Toidu raiskamise vähendamiseks tuleks suunata inimeste tähelepanu toidu raiskamisele, õpetada toidu säilitamist (külmikukombeid), luua võimalusi toidujagamiseks (toidukapi paigaldamine) jms. Toidukadu saab mitmel moel vähendada ka restoranides, kauplustes,

koolides, lasteaedades, avalikel üritustel jm. Selleks tuleb osapooletel (sh vallavalitsus, toitudestajad, turustajad, toidupank, laste rikaste perede esindajad jne) teha omavahel koostööd.

9.3. MERE- JA MUUDE VEEKOGUDE PRÜGI VÄLTIMINE

Valga maakonna omavalitsused ei piirne merega, küll aga võib peremeheta prügi jõuda merre siseveekogude kaudu. Veekogude äärsetel aladel, mida kasutatakse puhke- ja rannaalana, peab selle ranna haldaja korraldama rannaala koristuse ja vältima kogumisvahendite üle täitumist. Avalikus ruumis tuleb kasutada prügi lendumist vältiva disainiga kogumisvahendeid, et vältida kergesti lenduvate materjalide ja nendest tekkivate jäätmete laiali kandumine veekogudesse. Üldise jäätmetekke ja prügistamise vältimine ja vähendamine aitab kaasa ka mereprügi vähenemisele.

9.4. JÄÄTMETE LADESTAMISE VÄLTIMINE JA VÄHENDAMINE

Valga maakonnas kogutavate jäätmete käitlemisel on eesmärgiks nende taaskasutusse suunamine suurimas võimalikus mahus. See eesmärk kehtib kõikide jäätmeliikide osas. Jäätmete ladestamise vältimiseks on vajalik tagada järgmiste tegevuste tulemuslikkus:

- tagada jäätmete tekkekohal liigiti kogumine kõrge liigilise ja jäätmematerjalide füüsilise puhtuse osas;
- jäätmetele käitlusteenuste eraldi hankimine;
- tugevdada koostööd teiste kohalike omavalitsustega pikaajaliselt toimivate ja vajaminevaid tulemusi tagavate käitluslahenduste arendamisel;
- luua jäätmete alaste tegevuste monitoorimise süsteem;
- luua selged regulatiivsed tingimused ja propageerida biolagunevate jäätmete kohtkompostimise võimalusi;
- teostada süsteemseid teavitustegevusi jäätmete liigiti kogumise kvantiteedi ja kvaliteedi tõstmiseks;
- jätkata korraldatud jäätmeveo mudeli arendamist;
- jätkata biolagunevate jäätmete äravedu korraldatud jäätmeveo raames ka järgneval jäätmeveo perioodil;
- jätkata pakendijäätmete kogumist üle valla kogumiskoti või konteineriga. Pakendipunktide võrgustik vajab pidevat monitoorimist ning sealjuures sobivate asukohtade määramist, heakorra tagamist. Segapakendite kogumine avaliku kogumisvõrgustiku raames tuleb viia minimaalseks.

9.5. KESKKONNASÄÄSTLIKE LAHENDUSTE RAKENDAMINE ASJADE JA TEENUSTE HANKIMISEL

Jäätmetekke vältimisel ja vähendamisel on oluline rakendada ringmajanduse põhimõtteid ja tegevuse elukaare hindamise tegevusi kõikide omavalitsuste poolt ostetavate teenuste ja asjade osas, samuti valla õigusaktide tingimuste kujundamisel, mis avaldavad mõju ressursside kasutamisele (nt ehitustegevustes ringmajanduse põhimõtete rakendamise nõudmine).

Keskkonnasäästlikud riigihanked on üheks parimaks võimaluseks hankida parima keskkonnamõjuga teenuseid ja varasid.

Keskkonnasäästliku riigihankena defineeritakse Euroopa Liidus protsessi, mille käigus avalik sektor soetab toote, teenuse või töö, millel on vähendatud keskkonnamõju kogu elutsükli vältel võrreldes seda toote, teenuse või tööga, millel on samasugune primaarne funktsioon.

Keskkonnasäästlikke riigihanket on kolme peamist tüüpi:

Süsteemi tasandi hanked: ostja kasutab riigihanget toote ostmisel lepinguna nii, et tekib toote taas- või korduskasutus. Üheks võimaluseks on osta toode koos kohustusega see tarnijal tagasi võtta ja taaskasutada (ka rent, liising) või soetada toote asemel kasutusteenus.

Tarnija tasandi hanked: hankija kirjeldab hangitava toote või teenuse loomise protsessi nii, et see vastaks ringmajanduse põhimõtetele.

Toote tasandil: hankija kirjeldab hangitava toote/teenuse tehnilised omadused, mis väljendavad selle toote/teenuse keskkonnasäästlikust.

10. JÄÄTMETE KOGUMISSÜSTEEMIDE ARENDAMINE

10.1. JÄÄTMETE LIIGITI KOGUMISE JA TAASKASUTAMISE EDENDAMINE

Jäätmeseadus määrab omavalitsuse ülesandeks korraldada jäätmete liigiti kogumist selliselt, et oleks tagatud nende taaskasutamine võimalikult suures ulatuses. Liigiti kogumise edendamisel on kandvaks eesmärgiks jäätmeseaduse § 136³ lõigetes 1 ja 2 nimetatud olmejäätmete ringlussevõtu sihtarvude täitmine. Kõik taaskasutamise, s.h ringlussevõtu sihtarvud on esitatud peatükis 8 jäätmehoolduse eesmärgid tabelis 11.

Jäätmekava koostamise ajal on võimalik olemasolevate andmete põhjal statistiliselt hinnata, millisel määral on maakonnas erinevaid jäätmeliike liigiti kogutud. Samas puuduvad andmed, millises mahu ja millisel viisil on maakonnas jäätmeid realselt taaskasutusse suunatud. Liigiti kogumine ei tähenda automaatselt jäätmete taaskasutamist ega ringlusse suunamist.

Liigiti kogumise edendamiseks on vajalik rakendada nõuetekohane kogumislahendus kogu Valga maakonnas ja kõikide jäätmevaldajate osas, s.t hõlmata korraldatud jäätmeveoga kõik jäätmevaldajad ning teostada regulaarset järelevalvet liigiti kogumise kvaliteedi osas.

Käesoleva jäätmekava perioodil on liigiti kogumise ja taaskasutamise vaates kaks peamist eesmärki:

- 1) biolagunevate jäätmete tekkekohal liigiti kogumise ja kompostimise korraldamine, mis annab määrava mõju olmejäätmete taaskasutamise edendamisele.
- 2) muude olmeliste jäätmeliikide tekkekohal kogumine viisil, mis võimaldab nende jäätmeliikide edasist taaskasutamist ladestamise ja energeetilise kasutuse asemel.

Antud eesmärgi saavutamiseks fikseeriti vajalikud asjakohased tingimused omavalitsuste jäätmehoolduseeskirjas ja määrati tingimused jäätmete veole ja käitlemisele.

Ettevõtlussektori jäätmete tekke ja käitluse osas, mis ei ole korraldatud jäätmeveoga hõlmatud, on vajalik saada omavalitsuse poolne ülevaade järgmises:

- milliseid isikuid milliseid jäätmeid tekitavad;

- miks jäätmed tekkivad (s.t sisendinfo tootmisprotsesside tõhustamise vajaduse analüüsiks);
- kuidas jäätmeid käideldakse;
- kas ja milles saab omavalitsus ettevõtteid toetada nende tegevuste tõhustamiseks jäätmetega seoses;
- jäätmetest tulenevate keskkonnariskide kaardistamine koos riskide maandamise meetmete väljatöötamisega koostöös ettevõtetega;
- millised on muud tegevused ja meetmed, mis toetavad maakonna ettevõtluskeskkonna arengut jäätmehoolduse tegevuste aspektist.

Eeltoodud eesmärgi saavutamiseks on omavalitsustel võimalus kehtestada ettevõtetele jäätmekava nõue. Kohaliku omavalitsus võib nõuda isikult, asutuselt ja tootjate ühenduselt nende jäätmealase tegevuse kohta teavet tasuta, lisaks võib kohalik omavalitsus nõuda oma haldusterritooriumil tegutsevalt isikult, asutuselt ja tootjate ühenduselt jäätmekava koostamist oma kulul ning esitamist, kui see on vajalik kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava koostamiseks või ajakohastamiseks. Kava koostamise nõue kehtestamine toimub jäätmeseaduse alusel.

10.2. PAKENDITE JA PAKENDIJÄÄTMETE KÄITLEMISE KAVA

Olemasolevate pakendijäätmete kogumise mahutite andmed (seisuga veebruar 2025), mis sisaldavad asukohta, mahutitesse kogutavat jäätmeliiki ning vastutavat taaskasutusorganisatsiooni on välja toodud tabelis 4.

Segapakendid on olemuselt kõige suurema tekkemahuga oluline jäätmeliik, mille kogumine avaliku võrgu kaudu ei ole olnud efektiivne ja on tekitanud olulisi probleeme kogutud jäätmete kvaliteedi ja liigilise puhtuse osas. Samuti soosib avalik kogumisvõrk kui anonüümne lahendus liigiti kogumise nõuete rikkumist ning toob kaasa pidevaid jäätmereostusi, mille koristamine tekitab omavalitsustele täiendavaid kulusid. Klaaspakendid on jäätmeliik, mille suunamine materjalina ringlusesse on võimalik 100% lähedases mahus, mistõttu on oluline seda jäädet võimalikult efektiivselt koguda.

Kuna minimaalne nõue segapakendi kogumiseks konteinerite arvu näol on täidetud, tuleb liigiti kogumise suurendamiseks lisaks kasutusele võtta muid meetmeid.

Pakendijäätmete liigiti kogumise ja taaskasutuse määra on võimalik suurendada juba juurdunud pakendite eraldi kogumist veelgi edendades. Seetõttu on oluline muuta pakendite eraldi kogumine elanikkonnale mugavamaks ja teha intensiivsemat teavitustööd. Mugavust loob nii pakendikotiteenus kui ka konteinerite lähedus pakendijäätmete tekkekohale. Pakendite viimine vastavasse konteinerisse ei tohi olla ebameeldiv toiming (prügi vedeleb ümbruses, konteinerid on ületäitunud, pole töökorras või on määrdunud ja haisevad). Avalikud pakendikonteinerid peaksid asuma seal, kus jäätmevaldajad nagunii käivad – eelkõige kaupluste vahetus läheduses ja suuremate kortermajade juures, hajaasustusega piirkondades ka suuremates külates.

Olmes tekkivate tagatisrahata pakendijäätmete kogumine muutub kohaliku omavalitsuse üksuse ülesandeks, kuid pakendijäätmete käitlemise korraldamine jääb taaskasutusorganisatsioonide kohustuseks. Kohaliku omavalitsuse korraldusel kokku kogutud pakendijäätmed antakse üle taaskasutusorganisatsiooni vaheladustuskohta. Igale

taaskasutusorganisatsioonile üleantavate pakendijäätmete vaheladustuskoht (üleandmiskoht) fikseeritakse omavalitsuse ja KOV taaskasutusorganisatsioonide vahelistes lepingutes.

Jäätmeseaduse ja pakendiseaduse kohaselt peab kohalik omavalitsus korraldama olmes tekkivate tagatisrahata pakendi jäätmete kokku kogumise korraldatud jäätmeveo raames.

Tiheasustusalal tuleb pakendi jäätmed tekkekohalt eraldi kogumisvahenditesse koguda järgmiselt:

- 1) paber- ja kartongpakendijäätmed koos paberi ja kartongijäätmetega;
- 2) joogikartong koos plast- ja metallpakendijäätmetega.

Väljaspool tiheasustusalat tuleb pakendijäätmete kogumine korraldada vähemalt korteriühistute juures.

Jäätmete liigiti kogumise eesmärgiks on vähendada segaolmejäätmete tekke mahtu, suurendada jäätmete ringlussevõtmist ja muud taaskasutamist kontrollitud viisil.

Eeltoodust tulenevalt on Valgamaa omavalitsustes juba rakendatud korraldatud jäätmeveo raames segapakendite, klaaspakendite ning paber- ja kartongijäätmete kohtkogumist ja vedajale üleandmist, mis loob jäätmevaldajatele mugava lahenduse jäätmete tekkekohal üleandmiseks ning toetab valla eesmärkide saavutamist.

Juhul, kui tekkekohal kogumine suureneb, võib koostöös taaskasutusorganisatsioonidega vähendada avalike kogumiskohtade tihedust ja koosseisu kortermajade juures ning need kogumiskonteinerid ümber paigutada hajaasustusse ja müügikohtade juurde. Oluline on tagada, et ka hajaasustuses avalikes kogumispunktides saab üle anda korraga nii segapakendeid kui ka klaas- ja paberpakendeid. Pakendikonteinerite paigaldamisel tuleks eelistada müügikohti, kus kliendid pääsevad mugavalt kogumiskonteineriteni.

Jäätmete liigiti kogumise edendamine eeldab jätkuvat ja regulaarset teavitamist. Teavitustöö käigus tuleb infot levitada:

- 1) otsepostitusena paberkirja või e-kirja teel;
- 2) kohalikus ajalehes, omavalitsuse ja taaskasutusorganisatsioonide veebilehtedel, sotsiaalmeedia kanalites ning e-uudiskirjades;
- 3) kauplustes ja valla avalikes teabepunktides;
- 4) korraldada kohalikke teavitusüritusi või infotunde, kus selgitatakse uue süsteemi toimimist ja liigiti kogumise tähtsust;
- 5) kaasata haridusasutusi ja kogukonnaorganisatsioone, et jõuda laiemalt erinevate vanuserühmadeni.

Vajalik on pidev inimeste informeerimine pakendite liigiti kogumise vajadusest ning pakendijäätmete konteinerite sihtotstarbest vältimaks pakendikonteinerite kasutamist olmejäätmete tarbeks.

10.3. OLMEJÄÄTMETE LIIGITI KOGUMISE ARENDAMINE

Olmejäätmete liigiti kogumist korraldab kohalikomavalitsus. Selleks, et tagada jäätmematerjali parem kvaliteet, suurendada selle taaskasutusvõimalusi ning vältida olmejäätmete sortimisel ülearust energia- ja tööjõukulu, peab jäätmetekitaja kasutama kõiki võimalusi olmejäätmete liigiti kogumiseks nende tekkemomendil ja nende üleandmiseks jäätmekäitlejale liikide kaupa.

Jäätmete kokku kogumine võib hõlmata erinevaid kogumise viise, kas ühekaupa või komplekselt. Olmejäätmete liigiti kogumise sihtarvu saavutamiseks tuleb arendada ja rakendada erinevaid jäätmete liigiti kogumise viise.

Segaolmejäätmed (20 03 01)

Segaolmejäätmete kogumine toimub korraldatud jäätmeveo raames. Segaolmejäätmete kogumisega seotud nõuded on sätestatud omavalitsuste jäätmehoolduseeskirjades. Eesmärgiks on saavutada käesoleva jäätmekava rakendamise perioodil olukord, kus segaolmejäätmete tekkekiht väheneb ning segaolmejäätmed sisaldavad vähem neid jäätmeliike, mis alluvad tekkekohal liigiti kogumise nõudele.

Biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed (20 01 08)

Liigiti kogutud köögi- ja sööklajajäätmete kogumine on hõlmatud korraldatud jäätmeveoga. Samaaegselt tuleb propageerida biojäätmete kohtkompostimist eramute juures ning suurendada elanikkonna teadlikkust biojäätmete liigiti kogumise kohustusest. Köögi- ja sööklajajäätmete liigiti kogumise suurendamiseks tuleks köögi- ja sööklajajäätmete äraandmist soodustada võrreldes segaolmejäätmetega (näiteks veohinna kaudu).

Biolagunevad aia- ja haljastujajäätmed (20 02 01)

Aia- ja haljastujajäätmete üleandmine korraldatud jäätmeveo raames on tellitav vabatahtliku teenusena. Jäätmevaldajatel, kellel ei ole võimalik jäätmeveo teenust tellida või kes ei anna jäätmeid üle jäätmevedajale, tuleb rakendada kohapealset kompostimist või anda jäätmeid üle nõuetekohases kogumiskohas. Eesmärgiks on saavutada käesoleva jäätmekava rakendamise perioodil olukord, kus biolagunevate jäätmete liigiti kogumisega on hõlmatud kõik jäätmevaldajad ning soodustatud on tekkekohal kompostimise rakendamine vastavalt nõuetele.

Paber ja kartongi (20 01 01)

Kogumisel on oluline tagada nende jäätmete liigiti kogumine tekkekoha lähedal ning suunata taaskasutusse. Vanapaberi ja kartongi kogumise lahendus oleks nende jäätmete kogumise jätkamine korraldatud jäätmeveo raames. Vanapaberi üleandmine elanikele tuleb muuta mugavamaks.

Pakendid (15 01 01; 15 01 02; 15 01 03; 15 01 04; 15 01 06; 15 01 07; 15 01 10*)

Tuleb soosida koostööd MTÜ-ga Eesti Taaskasutusorganisatsioon, Tootjavastutusorganisatsioon OÜ-ga, Eesti Pakendiringlus OÜ-ga ja Eesti Pandipakend AS-ga pakendijäätmete tekkekohal liigiti kogumiseks ja korraldatud jäätmeveo raames ära vedu. Lisaks tuleb teostada pidevat teavitustööd pakendijäätmete liigiti kogumise vajaduse ja reeglite osas kaasates samuti eelnimetatud organisatsioone.

Tekstiil (20 01 10; 20 01 11)

Tekstiilijäätmete liigiti kogumine on kohustuslik, kuid nende ringlussevõtu tehnoloogiad ja võimekus on alles arenemas. Seetõttu on esmatähtis tekstiilijäätmete teket vähendada. Kohaliku omavalitsuse üksusel on kohustus korraldada tekstiilijäätmete liigiti kogumine hiljemalt 1. jaanuariks 2025. Tekstiilijäätmete liigiti kogumise tagamiseks on need jäätmed liidetud korraldatud jäätmeveosse. Liigiti kogutud tekstiilijäätmeid on võimalik koguda tekkekohalt korraldatud jäätmeveo raames kogumisringide kaudu ning lisaks ära anda jäätmejaamades.

Klaas (20 01 02), puit (20 01 38), plastid (20 01 39) ja metallid (20 01 40)

Nende jäätmete liigiti kogumine ja ära andmine toimub jäätmejaamades.

Ohtlikud jäätmed ja elektroonikaromud (*)

Tuleb tagada probleemtoodete ja ohtlike jäätmete kogumise jätkamist jäätmejaamades.

Suurjäätmed (20 03 07) ja ehitus- ja lammutusjäätmed (jaotise 17-koodiga jäätmed⁸)

Suurjäätmete liigiti kogumist tuleb jätkata korraldatud jäätmeveoga ning tagada nende jäätmete vastuvõtmist jäätmejaamades. Puidutööstusettevõtete puidujäätmeid tuleb koguda liigiti nende tekkekohas ning võimalusel kasutada neid materjalipõhiselt või suunata energiakasutusse. Ehitus- ja lammutusjäätmete puhul tuleb jälgida, et neid jäätmeid taaskasutatakse maksimaalsel tasemel ning eelistatakse nende ringlussevõttu. Ehitus- ja lammutusjäätmete vastuvõtmist tagatakse jäätmejaamade kaudu.

10.4. SÜVAMAHUTITE PAIGALDAMINE

Süvamahutid on üheks viisiks, kuidas lahendada jäätmete sorteerimine ja liigiti kogumine. Süvamahutitesse saab koguda erinevaid jäätmeliike: segaolme-, vanapaberi, pakendi-, bio- ja klaasijäätmeid. Süvamahutid sobivad nii kortermajade hoovidesse kui avalikku linnaruumi, mis tagavad ilusa ja tervikliku majaümbruse. Lisaväärtusena mahutavad süvamahutid rohkem, seega vähenevad tühjendamise kulud, jäätmed püsivad maa-all ning ei teki ebameeldivat lõhna. Seega on taoline mahuti hügieenilisem ning prügi ära viskamiseks on kergem ja mugavam plastkaas.

10.5. JÄÄTMEMAJADE RAJAMINE

Hajaasustus piirkondades on jäätmekäitlus sageli keeruline, kuna majapidamised asuvad üksteisest kaugel ning individuaalne jäätmete kogumine võib olla ebaefektiivne ja kulukas. Selle probleemi lahendamiseks on üheks tõhusaks lahenduseks kogukondlikud jäätmemajad, mis võimaldavad elanikel oma jäätmeid liigiti koguda ja keskkonnasäästlikult käidelda. Jäätmemajad sobivad suurepärastelt nii hajaasustusse, linnakeskustesse, korterelamute piirkondadesse kui ka tööstusrajooni.

Jäätmemajade all mõistetakse maju, katusealuseid ja aedikuid, kuhu hajaasustuses elavad inimesed saavad viia oma sorteeritud taaskasutatavad jäätmed ja segaolmejäätmed. Lukustatavad jäätmemajad takistavad võõraste juurdepääsu konteineritele, mille korral konteineritesse ladustatakse vaid antud kogukonna jäätmed ning eri liiki jäätmed pannakse selleks ette nähtud konteinerisse. Vajadusel tuleb jäätmemajad varustada videovalvega, et jälgida konteinerite sihipärast kasutamist.

Jäätmemajad peaksid olema kergesti ligipääsetavad ja paiknema strateegilistes kohtades, kus need teenindavad mitut majapidamist. Jäätmemaja tuleb paigaldada nii, et jäätmeveokil oleks tagatud takistamatu juurdepääs konteinerite vahetusse lähedusse. Töötsoon konteinerite ees tuleb hoida puhas lumest ja jääst, et oleks võimalik laadimistöõde teostamine. Samuti tuleb tagada ratastega konteinerite paiknemine kõvakattega (asfalt, betoon vms), ümbritsevaga samal tasapinnal paikneval alusel, et oleks võimalik konteinereid veoki juurde toimetada.

Fotod 1. ja 2. Näited jäätmemajadest (allikas: MTÜ Eesti Jäätmehoolduskeskus)

Jäätmemajaga peab olema tagatud vähemalt korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete kogumine. Kuna jäätmete liigiti kogumisel ühe enam rakendatakse tekkekohalt kogumist, tuleb jäätmemaja rajamisel arvestada lisakonteineritega klaaspakendi, väikeelektroonika ja tekstiili kogumiseks, nii saab eraldi kogutud jäätmeliike mugavamalt ära anda, väheneb vajadus jäätme punkti või jäätmejaama külastada ning paraneb jäätmete ringlusesse võtt.

10.6. KOMPOSTIPLATSI RAJAMINE

Iga aasta suurenevad kulud jäätmete transpordile, selle vähendamiseks on vajalik piirkonnas tagada jäätmete taaskasutus. Üheks selliseks jäätmeliigiks on aia- ja haljastujäätmete kogumine ja kompostimine.

Kompostiplatsi rajamise eesmärgiks on leida lahendus tekkivate aia- ja haljastujäätmete nõuetekohaseks käitlemiseks. Selleks planeeritakse rajada aia- ja haljastujäätmete kompostiplats aadressile Valga linn Saviaugu tn 3. Tegemist on Valga vallale kuuluva üldkasutatava maa sihtotstarbega kinnistuga. Territoorium piirneb lääne suunas üldkasutatava maaga, lääne suunas riigi reservmaaga ning põhja- kirde suunas Saviaugu tänavaga. Saviaugu 3 kinnistu naabruses ei ole müratundlikke alasid nagu koole, parke. Lähimad elamumaa sihtotstarbega kinnistud piirnevad Saviaugu tn 3 kinnistuga lõuna suunas, mida eraldab võsastunud ala ning ettevõtte territooriumi piirist ca 18 meetri kaugusel põhja suunas üle Saviaugu tänava.

Ehitustööde käigus rajatakse kõvakattega plats ja tänavavalgustus ning territoorium piiratakse aiaga ja lisatakse videovalve. Kompostiplatsil toimub aia- ja haljastujäätmete paigutamine aunadesse mida 1-2 korda aastas segatakse. Jäätmete segamiseks ja sõelumiseks vajalik tehnika renditakse, valminud komposti kasutatakse valla haljasaladel.

10.7. TÕRVA JÄÄTMEJAAMA RAJAMINE

Tõrva valda planeeritakse rajada uus ja kaasaegne jäätmeringlust toetav jäätmejaam aadressile Tõrva linn Raba tn 5a, katastriüksus nr 82301:003:0023 (joonis 15).

Joonis 15. Tõrva valla planeeritava jäätmejaama asukoht Raba tn 5a Tõrva linn.

Jäätmejaam on koht, kus omavalitsus loob võimaluse elanikel üle anda sorteeritud jäätmeid. Jäätmejaama plats asfalteeritakse, territoorium piiratakse piirdeaiaga. Vastuvõetud jäätmed kaalutakse, jäätmed kogutakse liigiti kogumiskonteineritesse. Kogumiskonteinerid märgistatakse vastavalt kogutavale jäätmeliigile.

Jäätmejaama klientide teenindamiseks on mõeldud jäätmejaama personalile teenindushoone koos kasutatud mööbli hoidmise ja käitlemise ruumi ning taaskasutusse minevate esemete hoiualaga (rõivaid, raamatuid, kodumasinaid, nõud jne). Elementaarsete tingimuste ja vajaduste loomiseks jäätmejaama teenindushoone puhul on ette nähtud liitumine vee ja kanalisatsiooniga ning elektrivarustusega. Töötaja ülesandeks on abistada elanikke jäätmete liigitamisel ning kogumiskonteineritesse paigutamisel ja vajadusel teostada jäätmete esmast sorteerimist.

Jäätmejaamas hakatakse vastu võtma keskkonnaministri 03.06.2022 määruses nr 28 (Olmejäätmete liigiti kogumise ja sortimise nõuded ja kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused¹) § 2 lõikes 3 nimetatud jäätmeliike ning lisaks vanarehve ja ehitusjäätmeid.

Jäätmejaama tegevustele ilmastikumõjudest tulenevate häiringute vältimiseks ja vähendamiseks rajatakse jäätmete kogumiskonteinerite kohale täielikus või osalises mahus varjualused. Varjualuste olemasolu tagab ilmastikutundlike jäätmematerjalide kvaliteedi säilimise ja loob klientidele mugavamad tingimused jäätmete üleandmiseks sademete korral.

Jäätmejaama juurde on planeeritud rajada aia- ja haljastujäätmete kompostimisala, et edendada biojäätmete liigiti kogumist ja tagada jäätmete käitlemine kompostiks, mida on võimalik realiseerida Tõrva vallas.

Jäätmejaamas ei hakata jäätmeid ladestama ega ole kavandatud rajada ka tööstuslikke sorteerimislahendusi.

Jäätmejaama rajamisel on positiivne mõju, see võimaldab kohalikul omavalitsusel täita jäätmeseadusest tulenevat kohustust korraldada jäätmete sortimist ja liigiti kogumist, vähendades seeläbi jäätmetest tekkivat negatiivset keskkonnamõju.

10.8. KORRALDATUD JÄÄTMEVEO ARENDAMINE

Korraldatud jäätmeveoga on vajalik hõlmata kõik need jäätmeliigid, mille kogumine ja käitlemine toimub arusaadavatel tingimustel ning mille edasine käitlemine otseselt toetab omavalitsuste eesmärgi olmejäätmete ringlussevõtu sihteesmärkide osas:

- Korraldatud jäätmeveo raames korraldatakse tekkekohalt vähemalt biojäätmete, segapakendite ning paberi ja kartongi kogumine lisaks segaolmejäätmetele.
- Korraldatud jäätmeveoga võib jätkuvalt koguda ka teisi jäätmeliike, näiteks klaaspakendeid, aia- ja haljastujäätmeid, elektri- ja elektroonikajäätmeid, suurjäätmeid ja tekstiilijäätmeid.

Jäätmete liigiti kogumisel peab olema tagatud tegevuse otstarbekus, s.t iga tegevus peab olema majanduslikult otstarbekas, jäätmevaldajale arusaadav ja teostatav ning looma kontrollitavat väärtust jäätmete taaskasutamisel. Vastavat otstarbekust reguleeritakse jäätmehoolduseeskirja tingimustega.

Eesmärgiks on jäätmevaldajate 100%-line hõlmamine jäätmeveoga olmejäätmete osas, mis võimaldab:

- vältida tekkivate jäätmete väärkäitlemist,
- tagada teenuste kvaliteeti ja teenuste kulupõhist hinnastamist,
- tagada andmete haldamist vajalike analüüside ja juhtimisotsuste langetamiseks.

Korraldatud jäätmeveost vabastamine saab toimuda ainult põhjendatud tingimustel vastavalt jäätmeseadusele ja jäätmehoolduseeskirjale.

Valgamaa kohalike omavalitsuste haldusterritoorium moodustab ühe tervikliku jäätmeveo piirkonna, kus toimub regulaarne korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete kogumine ja vedu, mida teostab hanke korras välja valitud ja ning veoks ainuõigust omav jäätmekäitlusettevõtte.

Lisaks jäätmeveohankele tuleb läbi viia jäätmete käitlusteenuse hange, millega leitakse kogutavatele jäätmetele sobiv käitluslahendus ning tagatakse seeläbi ringlussevõtu sihtarvu saavutamine. Sihtarvu saavutamiseks on võimalik käitlushangetes nõuda eri jäätmeliikide puhul eri tasemel ringlussevõttu. Erinevatele jäätmeliikidele võib hankida erinevad käitluslahendused. Omavalitsus ei hangi pakendijäätmete käitlusteenust, kuna nende käitluse korraldavad taaskasutusorganisatsioonid.

10.9. JÄÄTMETEKITAJATE TEADLIKKUSE TÕSTMINE

Jäätmekavaga püstitatud eesmärkide elluviimine eeldab elanike kaasamist ja vastavat selgitustööd. Jäätmete tekke vähendamine, jäätmete sorteerimine ja käitlemine tekkekohas

sõltub suurel määral elanike valmisolekust jäätmehoolduse reegleid mõista ja rakendada, seeläbi jäätmekäitluses seatud eesmärgi saavutada.

Valgamaa omavalitsused suurendavad elanike teadlikkust läbi järgmiste tegevuste:

- **üldise jäätmealase teabe edastamine** – hõlmab konkreetse teabe edastamist, mis kirjeldab iga jäätmeliiki ja iga jäätmekäitluse toimingute reegleid. Oluline on teavitada elanikke jäätmekäitluse üldistest põhimõtetest, eri jäätmeliikide iseloomust ja jäätmetele kehtivatest käitlusnõuetest ning nende taaskasutamise positiivsest efektist keskkonnale;
- **elanikkonna teavitamine jäätmehoolduse korraldusest** – hõlmab pidevat ajakohastatud jäätmehooldusala informatsiooni levitamist omavalitsuse veebilehel, sotsiaalkanalites ja vallalehes vähemalt kord poolaastas. Lisaks tuleb kajastada jäätmenõustamise alased tegevusi sh jäätmealaste ja tootjavastutusalaste teavituskampaaniate vahendamist omavalitsuse veebilehel ning eeskujuliku jäätmekäitumise tunnustamist. Siinkohal on koostöö nii avaliku sektori kui ka erasektori esindajatega vajalik, et ellu viia ühiseid teavituskampaaniaid ja projekte;
- **jäätmealaste juhendmaterjalide levitamine, arvestades seejuures erinevate sihtgruppide vajadustega ja neile suunatud eesmärkidega** – hõlmab pakendijäätmete kogumiskonteinerite asukohtade kohta info levitamine korteriühistutes ja eramajapidamistes, sh pakendite sortimisjuhise tutvustamist elanikele. Oluline on elanike teavitamine ohtlike jäätmete liigiti kogumise võimalustest ja vajalikkusest. Tuleb koostada ja elanike seas levitada juhendmaterjale biojäätmete, sh kompostimise võimaluste ja komposti kasutamise kohta ning paberi ja kartongi liigiti kogumise kohta. Elanikele peab olema kätte saadav info jäätmejaamades üleantavate jäätmeliikide ja hindade kohta;
- **koostöös jäätmekäitlejate ja tootjate ühendustega keskkonna- ja jäätmehooldusala infopäevade läbiviimine** – oluline on omavalitsuse hariduse- ja noorteenistustes regulaarne jäätmete vältimise ja liigiti kogumise infopäevade korraldamine vähemalt kord aastas. Lisaks jäätmete vältimise ja liigiti kogumise kohta informatsiooni levitamine omavalitsuses toimuvatel erinevatel sündmustel.

10.10. JÄRELEVALVE TÕHUSTAMINE

Järelevalvet jäätmekäitluse üle teostavad järgmised institutsioonid:

- Otepää vald
- Tõrva vald
- Valga vald
- muu seadusega määratud asutus.

Järelevalve efektiivne toimimine toetab otseselt jäätmekavaga seatud eesmärkide saavutamist. Selleks peab omavalitsus edendama koostööd teiste järelevalvet teostavate asutustega ning rakendama piisavalt ressursse süsteemse järelevalve läbiviimiseks. Korraldatud jäätmeveo raames on otstarbekas anda osaline järelevalve ülesanne informatsiooni kogumise osas jäätmeveo teostajale, kes omab igapäevast kontakti ja ülevaadet kõikide jäätmeveoga hõlmatud jäätmevaldajate tegevuste osas jäätmete liigiti kogumisel.

Valga maakonna omavalitsustes on kasutusel jäätmevaldajate register. Pidevalt ajakohastatud ja korrastatud jäätmevaldajate registri abil on võimalik teostada kontrolli korraldatud jäätmeveoga liitumise üle. Sellest tulenevalt peab jätkuma jäätmevaldajate registri pidamine

(haldamine, täiendamine ja uuendamine) ja selle põhjal järelevalve tegemine, sealhulgas ja ettevõtete osas. Regulaarselt uuendatud andmed võimaldavad operatiivselt kontrollida jäätmevaldajaid ning reageerida õigeaegselt korraldatud olmejäätmete veoga mitteliitunud isikute suhtes. Lisaks saab uuel korraldatud jäätmeveo hankel võtta arvesse aja jooksul esile kerkinud probleeme. Lisaks tuleb jätkata järelevalvet korraldatud jäätmeveost vabastuse saanud kinnistute üle ning vajadusel tuleb rikkujaid ka vastutusele võtta ning teha koostööd Keskkonnaametiga.

Jäätmemajandusega puutub otseselt kokku ka vanade hoonete lammutamine ja tekkiva materjali taaskasutamine. Valgamaal on jätkuvalt hulganisti militaar-, tööstus- või põllumajandushooneid, mis nende amortiseerumise korral lammutatakse. Lammutustööd on vajalikud eelkõige visuaalse pildi parandamiseks ning see aitab vähendada ka seal isetekkeliste prügimägede teket või ohtlike ainete sattumist keskkonda. Oluline on jätkata pistelist järelevalvet ehitusjäätmete käitlemise nõuete osas. Ehitus- ja lammutusjäätmete nõuetekohase käitlemise kontrollimiseks tuleb jätkata jäätmeõiendi ning jäätmete nõuetekohast käitlemist tõendavate dokumentide nõudmist ehitise kasutusloa taotlemisel.

Järelevalve pidev ja efektiivne teostamine aitab ennetada mitmete probleemide väljakujunemist, tekkinud probleemide kiiret lahendamist ja seeläbi ka omavalitsuse rahalisi vahendeid ja muid ressursse säästlikumalt kasutada.

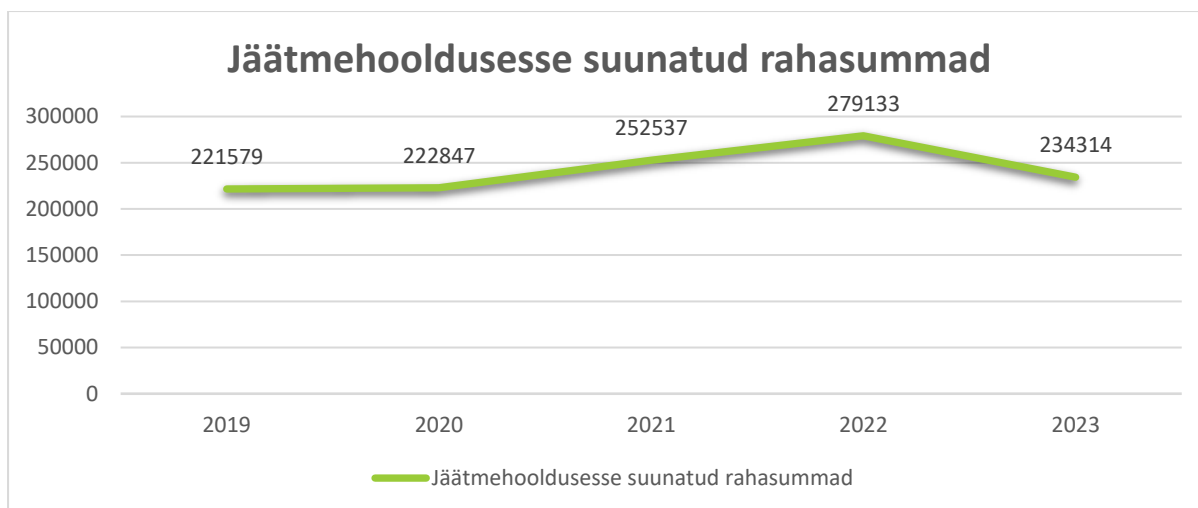
10.11. JÄÄTMEHOOLDUSE ARENDAMISE RAHASTAMINE

Jäätmehoolduse arendamisel on kolm põhieesmärki:

- jäätmehoolduse süsteemi korrastamine;
- infrastruktuuri arendamine ja haldamine;
- järelevalve ja jäätmehoolduse suunamine.

Senised peamised rahalised kulutused olid seotud taristu arendamisega ja haldamisega ning jäätmekäitluse igapäevase haldamiskuludega. See hõlmab endas korraldatud jäätmeveo korraldamisest kuni avalike kohtade jäätmekäitlusteenuste pakkumiseni.

Omavalitsuse jäätmehoolduse arendamine toimub valla eelarvelistest vahenditest ja projektide sihtotstarbelistest tuludest. Lisaks otsitakse jäätmehoolduse arendamiseks riiklike toetusprogrammide kasutamise võimalusi (näiteks Keskkonnainvesteeringute Keskus).

Joonis 16. Valgamaa omavalitsuste jäätmekäitluse kulutused ja investeeringud aastatel 2019-2023 (allikas: omavalitsused).

Omavalitsuste võimalused jäätmehooldust arendada ja rahastada on täna kehtiva regulatsiooniga piiratud. Omavalitsustel lasub küll kohustus korraldada jäätmehooldust, kuid rahalisi vahendeid selleks oma eelarves napib ja riigi toetus läbi KIKi toetusmeetmete vajalike tegevuste elluviimiseks ei ole piisav. Seega omavalitsusel puudub sisuliselt jäätmehoolduse arendamiseks rahastusallikas. Jäätmehoolduse paremaks korraldamiseks on üheks võimaluseks luua omavalitsuskeskne jäätmemudel. See hõlmab jäätmevaldajate üle arvestuse pidamist, nendega arveldamist ja nõustamist läbi kohaliku omavalitsuse või vastava KOV-ide koostöö üksuse. Sellise jäätmemudeli rakendamine võimaldab omavalitsusel kehtestada jäätmevaldajatele jäätmetasu, mis katab omavalitsuse korraldatavate teenuste osutamise ehk jäätmehoolduse kulu.

Keskkonnapoliitika põhimõte „saastaja maksab“ ja „tootja vastutus“ tähendab seda, et jäätmekäitluse kulud maksab kinni tarbija/jäätmetekitaja. Samuti on jäätmeseadusega sätestatud põhimõtted, et jäätmekäitluse kulud kannab jäätmetekitaja.

Omavalitsuste jäätmetasu on võimalik kujundada selliselt, et õigesti liigiti kogutud jäätmete üleandmine on mitu korda odavam segaolmejäätmete üleandmisest ning valesti liigiti kogutud ja liigiti kogumata jäetud jäätmete üleandmine on märgatavalt kallim.

Tasu läbipaistvuse saavutamiseks on oluline kindlalt fikseerida, mida jäätmetasu sisse arvestatakse ja milliseid kulutusi selle eest tehakse. Tasu kogumise ja kasutamise andmed tuleb regulaarselt avalikustada ja hoida need andmed kättesaadavana omavalitsuste veebilehtedel.

Omavalitsuste jäätmetasu hulka on võimalik arvestada jäätmehooldusega seotud kulud:

- kogumisvahenditega seotud kulu (sh konteinerid, biolagunevad kotid või paberkotid, süvamahutid, kompostird);
- jäätmete veo ja veo ettevalmistamisega seotud kulud (ka kehtiva korra kohaselt), sh jäätmete vedu jäätmejaamadest, avalikest konteineritest ja kogumisringide käigus kogutud jäätmete käitlemise kulu (sh järel sortimine, segaolmejäätmete ladestus või põletus, liigiti kogutud jäätmete ringlussevõtt);
- jäätmekäitluskoha rajamis-, kasutamise-, sulgemise- ja järelhoolduskulud (ka kehtiva korra kohaselt), sh jäätmejaamade, kompostimisväljakute, sorteerimisjaamade,

kogumiskohtade rajamine, olemasolevate rajatiste hooldamine, arendamine ja opereerimine;

- korduskasutuslahendustega seotud kulud (sh ringlusmajad);
- administratiivne töö (jäätmehaldajate registri teenus, jäätmehaldajatega arveldamine, liikmemaks),
- teavitus (kampaaniad, üritused, juhendmaterjalide valmistamine ja levitamine),
- järelevalvega kaasnevad kulud (sh valvekaamerad, üleantavate jäätmete kontrollimine),
- muud seotud kulud (nt uuringud, prügikoristus, toetused).

Elektroonikajäätmete ja pakendijäätmete käitlemise puhul maksavad otseselt kulud kinni tootja- ja taaskasutusorganisatsioonid, kaudselt aga ka lõpptarbijad (jäätmekäitluskulud lisatakse toodete hindadele).

Kohalikul tasandil kehtestatud jäätmetasu võimaldab rohkem paindlikkust ja kohalike oludega arvestamist kui riiklikul tasandil kehtestatud jäätmemaks. Kohalikud omavalitsused saavad jäätmetasu suuruse üle otsustamisel võtta arvesse jäätmete ringlussevõtu eesmärkide saavutamiseks vajaminevaid tegevusi ja investeeringuid.

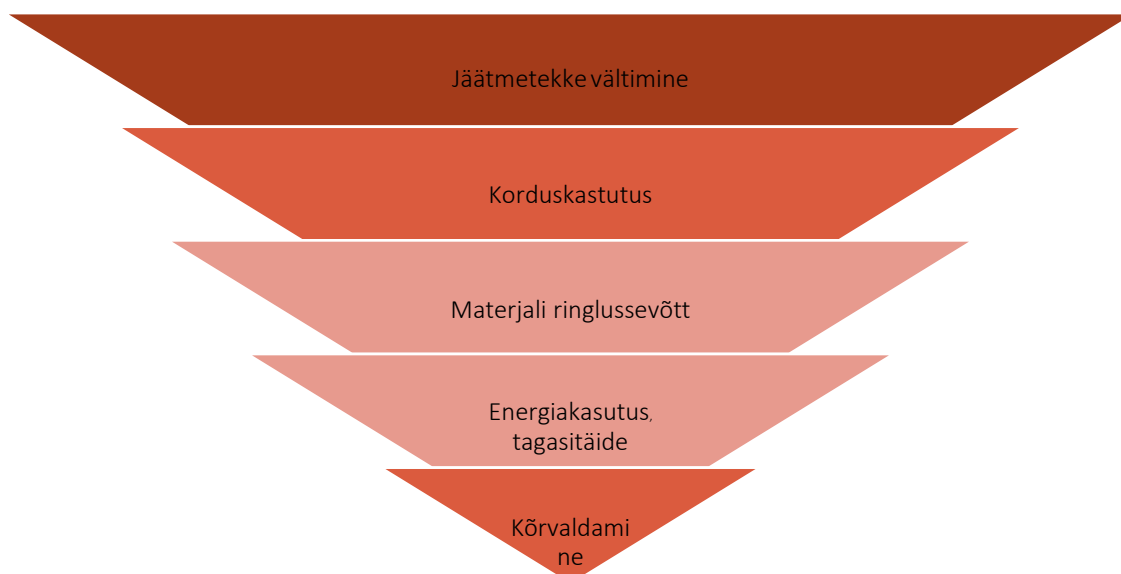
11. JÄÄTMEHOOLDUSE EESMÄRGID

Jäätmehoolduse arendamisel ja tegevuste elluviimisel tuleb lähtuda erinevatest eesmärkidest. Valgamaa omavalitsuste jäätmehoolduse valdkonna üldiseks eesmärgiks on suurendada elanikkonna keskkonnateadlikkust, suurendada tekkekohal liigiti kogumist ning muuta seeläbi jäätmete nõuetekohane haldamine jäätmehaldajate igapäevaelu loomulikuks osaks. Tõhustada jäätmekorraldust, sealhulgas järelevalvet ning toetada ringmajanduse põhimõtete rakendamist.

Eeltoodust tulenevalt on omavalitsuste jäätmehoolduse korraldamisel eesmärkideks:

- **jäätmetekke vältimise tegevuste edendamine**
- **jäätmeveoga jäätmehaldajate hõlmatuse tagamine**
- **jäätmete liigiti kogumise mahu ja kvaliteedi tõstmine**
- **jäätmete kordus- ja taaskasutamise suurendamine**
- **jäätmetest tuleneva keskkonnariski vähendamine**
- **toimiv järelevalve, andmete korrektsus ja koostöö kõikide seotud osapooltega.**

Jäätmete käitlemisel prioritseeritakse jäätmehierarhia väärtusi:

Jäätmete taaskasutamisele seavad selged eesmärgid jäätmeseadusest, riigi jäätmekavast, jäätmete raamdirektiivist ning ringmajanduse paketist tulenevad sihtmäärad.

Eesti on võtnud eesmärgiks suunata 2025. aastaks ringlusesse 55% kodumajapidamistest pärinevatest paberi-, metalli-, plasti- ja klaasijäätmetest, biolagunevatest jäätmetest ning muudest liigiti kogutud kodumajapidamisest ja muudest allikatest pärinevatest jäätmetest. Sihteesmärgid on täpsemalt esitatud järgnevas tabelis.

Tabel 11. Jäätmete taaskasutamise riiklikud eesmärgid

	Baastase 2020	Eesmärk 2025	Eesmärk 2030
Olmejäätmete ringlussevõtumäär olmejäätmete kogumassist	50%	55%	60%
Pakendijäätmete ringlussevõtu osakaal pakendijäätmete kogumassist	60%	65%	70%
Biolagunevate jäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist	13%		
Biolagunevate jäätmete osakaal ladestatavates olmejäätmete kogumassist	20%		
Ehitus- ja lammutusjäätmete taaskasutuse osakaal nende jäätmete kogumassist	70%		
Elektroonikaromude kogumise osakaal kolmel eelneval aastal turule lastud elektri- ja elektroonikaseadmete kogumassist	65%		
Kantavate patarei ja akujäätmete kogumise osakaal jäätmete kogumassist	45%		

Täiendavad sihteesmärgid

2025. aastast ühtlustatakse Euroopa Liidus olmejäätmete ringlussevõtu arvestamise põhimõtted. Ringlusse võetuks loetakse ainult need jäätmed, mis peale ümbertöötamist ei ole enam jäätmed, vaid uus materjal või ese. Lisaks peab selgelt eristama ringlusse võetud materjalidest olme- ja pakendijäätmetena kogutud jäätmed.

2027. aastast ei arvestata ringlussevõtu sihtarvude hulka neid biolagunevaid jäätmeid, mis on muu olmejäätme hulgast välja sorditud, vaid üksnes tekkekohas liigiti kogutud biolagunevad jäätmed.

2030. aastast alates piiratakse direktiiviga 2018/850 kõikide nende jäätmete prügilatesse ladestamist, mis sobivad ringlussevõtuks ja energiana kasutamiseks.

2035. aastaks on seatud eesmärk viia ladestatavate olmejäätmete osakaal 10%-ni.

11.1. VALGAMAA OMAVALITSUSTE ÜLESANDED SIHTEESMÄRKIDE SAAVUTAMISEL

Jäätmeseadusega on fikseeritud selgelt kohaliku omavalitsuse eesmärgid ja seega ülesanded jäätmete käitlemise tulemuslikkuse osas, mis kehtivad ka Otepää, Tõrva ja Valga vallale:

- Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab jäätmete liigiti kogumist, et võimaldada nende korduskasutuseks ettevalmistamist, ringlussevõttu või muud taaskasutamist võimalikult suures ulatuses.
- Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete taaskasutamise või kõrvaldamise. Kohaliku omavalitsuse üksus võib korraldada ka muude jäätmete taaskasutamist või kõrvaldamist.
- korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmeliikide taaskasutamise puhul on eesmärgiks täita olmejäätmete ringlussevõtu sihtarve alljärgnevalt:
 - ✓ segaolmejäätmed : suunata energeetilisse taaskasutusse vähemalt 80% mahust;
 - ✓ paber- ja kartongijäätmed: suunata materjalina ringlusesse vähemalt 80% mahust;
 - ✓ biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed: suunata materjalina ringlusesse vähemalt 70% mahust;
 - ✓ biolagunevad aia- ja haljastujäätmed: suunata materjalina ringlusesse vähemalt 70% mahust;
 - ✓ suurjäätmed: rakendada parim võimalik käitluslahendus.

Omavalitsuste ülesandeks on luua eeldusi ja rakendada tegevusi, mis suurendavad jäätmete liigiti kogumist ja taaskasutamist. Jäätmetekke vähendamise ja korduskasutuse suurendamise eesmärkide kõrval on tekkinud jäätmete maksimaalses mahus liigiti kogumine peamine instrument, millega saab suurendada olmejäätmete ringlussevõtu taset. Tegevuste esmane fookus peab olema biolagunevate jäätmete osas, millede sattumine teiste jäätmeliikide hulka kahjustab nende kvaliteeti ja seeläbi vähendab nende ringlussevõtmise võimalusi.

Jäätmehoolduse arendamisel on eraldiseisvaks eesmärgiks valdkonnas koostöö edendamine teiste kohalike omavalitsustega, mis võimaldab rakendada nii planeerimise kui korraldamise tegevustes mastaabiefekti ja unifitseerida reegleid. Antud eesmärgi realiseerimiseks on Valgamaa omavalitsused liitunud kohalike omavalitsuste jäätmehoolduse koostööorganisatsiooniga MTÜ Eesti Jäätmehoolduskeskus, mille tegevused on suunatud kohalike omavalitsuste keskse jäätmehoolduse terviklahenduse rakendamisele viisil, mis tagab omavalitsustele strateegiliselt juhitud tegevused omavalitsustele sobilike väärtuste loomisel jäätmehoolduse valdkonnas.

Kokkuvõtvalt on Valgamaa omavalitsuste eesmärgiks tagada valla territooriumil toimuvate jäätmekäitluse alaste tegevuste läbipaistvus, põhjendatus, kontrollitavus, keskkonnaohutus

ning vastavus valla arengueesmärkidega ja kooskõla riiklike sihteesmärkidega, rakendades selleks asjakohaseid meetmeid.

11.2. MTÜ EESTI JÄÄTMEHOOLDUSKESKUS ÜLESANDED

Jäätmehoolduse korraldamine regionaalsel tasandil korraldatakse koostöös EJHK-se liikmetest kohalike omavalitsustega. Selleks on Valgamaa omavalitsused EJHK-le delegeerinud järgmised jäätmeseadusest tulenevad jäätmehooldusalased ülesanded:

- viia läbi korraldatud jäätmeveo teenuste kontsessioon (edaspidi hanke) ning sõlmida hanke võitnud jäätmevedajaga leping;
- esindada liikmeid suhtluses partneritega, regulaatoritega jm kolmandate isikutega nii riigisisest kui piiriüleselt;
- osutada jäätmehoolduse alaseid konsultatsioone ja korraldada koolitusi;
- korraldada riigihankeid, koostada projektide rahastustaotlusi ning nende elluviimist;
- osutada liikmetele arendus- ja investimisprojektide analüüse;
- osaleda jäätmevaldajate registri arendustöödel;
- vajadusel töödelda vedajapoolseid registriandmeid;
- valmistada ette jäätmealaste õigusaktide eelnõud.

11.3. JÄÄTMEHOOLDUSE KORRALDAMISE PIKAAJALINE PLANEERIMINE

- Koostöö teiste omavalitsuste ja riigiasutustega keskkonna järelevalve tõhustamiseks.
- Elanikkonna pidev teavitamine jäätmehoolduse korraldusest ja korraldatud olmejäätmeveo vajaduse selgitamine ja kohustuse täitmise jälgimine.
- Jäätmealaste juhendmaterjalide väljaandmine, arvestades seejuures erinevate sihtgruppide vajadustega ja neile suunatud eesmärkidega.
- Korraldatud jäätmeveo korraldamine.
- Jäätmehooldust reguleerivate õigusaktide ajakohastamine.

Tegevused:

- jäätmealaste artiklite avaldamine vallalehes ja valla veebilehel;
- jäätmealaste juhendmaterjalide väljaandmine ja levitamine;
- elanike käitumisharjumusi ja rahulolu käsitleva uuringu tegemine;
- korraldatud jäätmeveo hangete läbiviimine;
- jäätmekava ja jäätmehoolduseeskirja ajakohastamine.

11.4. JÄÄTMETE LIIGITI KOGUMISE JA TAASKASUTAMISE SUURENDAMINE

- Pakendijäätmete kogumisvõrgustiku ülevaatamine.
- Kodumajapidamistes tekkinud ohtlike jäätmete kogumisringide ja eterniidijäätmete kogumise korraldamine.
- Biolagunevate jäätmete kompostimise propageerimine tekkekohal.
- Jäätmete liigiti kogumise suurendamine tekkekohal.
- Tõrva uue jäätmejaama rajamine.
- Korduskasutuse suurendamine läbi jäätmejaama.

Tegevused:

- ohtlike jäätmete kogumisringide korraldamine;
- eterniidijäätmete kogumise korraldamine;
- avalike kogumispunktide võrgustiku optimaalse tiheduse väljaselgitamine ja taaskasutusorganisatsioonidega sõlmitud lepingute ülevaatamine;
- süvamahutite propageerimine korterelamute ja avalike asutuste juures;
- hajaasustuses piirkondlike jäätmete kogumispunktide rajamine (iseteeninduslikud, juurdepääs ID kaardi, telefoni, võtmega);
- aia- ja haljastujäätmete kompostiplatsi rajamine;
- Tõrva uue jäätmejaama rajamine koos kompostialaga;
- korduskasutamise suurendamine läbi jäätmejaama, luua mugavad lahendused kasutuselt kõrvale jäänud eseme taaskasutusse suunamiseks;
- vastavalt vajadusele jäätmejaama taristu või inventari uuendamine.

11.5. EHITUS- JA LAMMUTUSJÄÄTMETE TAASKASUTAMINE

- Propageerida korduvkasutatavate ja vähem ohtlikke aineid sisaldavate materjalide kasutamise propageerimine ehitustegevuses.
- Maastikupilti kahjustava ja kasutusest väljalangenud või lagununud ehitise lammutamise ja sellest tekkinud jäätmete käitlemis, sealhulgas taaskasutuse ja ringlussevõtu soodustamise ja maa-ala koristamise propageerimine.
- Puidujäätmete taaskasutamise edendamine soojusenergia tootmiseks.
- Tavajäätmetest ehitus- ja lammutusjäätmete käitlemisel jäätmete taaskasutamise eelistamine jäätmete kõrvaldamisele.

Tegevused:

- maastikupilti kahjustavate ehitiste lammutamisele kaasaaitamine (nõustamine, vajalike lubade menetlemine jmt);
- ehitus- ja lammutusjäätmete käitluse kontrollimine.

11.6. JÄRELEVALVESÜSTEEMI TÕHUSTAMINE

- Korraldatud jäätmeveoga mitteliitunud ning vastavat kohustust mitteomavate jäätmevaldajate järelevalve teostamine.
- Koostöö tegemine keskkonnaameti ja naaberomavalitsustega rikkumiste info vahetamiseks järelevalve efektiivsemaks muutmiseks.
- Jäätmevaldajate registri ajakohastamine.
- Ebaseaduslike prügi mahapaneku kohtade kaardistamine ja likvideerimine.

Tegevused:

- järelevalvealane koostöö keskkonnaameti ja naaberomavalitsustega;
- järjepidev järelevalve jäätmekäitlusele seatud nõuete täitmise üle;
- jäätmevaldajate registri arendamine ning registriandmete pidev ajakohastamine;
- ebaseaduslike prügi mahapaneku kohtade likvideerimine ja vajadusel kaamerate paigaldamine kohtadesse, kuhu tihti ladustatakse ebaseaduslikult prügi.

LISA 1 TEGEVUSKAVA EESMÄRKIDE REALISEERIMISEKS

Nr	Tegevuse projekti nimi	Teostamise aeg	Teostaja, rahastusallikas
1	ELANIKKONNA KESKKONNATEADLIKKUSE TÕSTMINE		
1.1	Jäätmehooldusalaste artiklite avaldamine valla veebilehel, ajalehes ja muudes meediakanalites	Pidev	KOV, EJHK
1.2	Valla veebilehe pidev kaasajastamine jäätmealase teabe osas	Pidev	KOV, EJHK
1.3	Teadlikkuse tõstmiseks erinevate juhendmaterjalide, voldikute koostamine ja levitamine	Pidev	KOV, EJHK, KIK
2	OHTLIKE JÄÄTMETE KOGUMINE		
2.1	Ohtlike jäätmete kogumisringide korraldamine	Vastavalt toetusmeetme saamisele	KOV, EJHK, KIK
2.2	Eterniidi tasuta või soodsa vastuvõtu korraldamine ning selleks võimalike toetusmeetmete leidmine	Vastavalt toetusmeetme saamisele	KOV, EJHK, KIK
3	MUUDE TAASKASUTATAVATE JÄÄTMETE KOGUMINE		
3.1	Taaskasutusorganisatsioonidega lepingute uuendamine	Vastavalt vajadusele	KOV, ETO, EPR, TVO
3.2	Propageerida biolagunevate jäätmete kohtkompostimise võimalusi.	Pidev	KOV, EJHK
3.3	Süvamahutite propageerimine korterelamute ja avalike asutuste juures	Vastavalt toetusmeetme saamisele	KOV, EJHK, KIK
3.4	Jäätmemajade propageerimine korterelamute ja avalike asutuste juures	Vastavalt toetusmeetme saamisele	KOV, EJHK, KIK
3.5	Hajaasustuses iseteeninduslike piirkondlike jäätmete kogumispunktide rajamine	Vastavalt toetusmeetme saamisele	KOV, EJHK, KIK
3.6	Kompostiplatsi rajamine	Vastavalt toetusmeetme saamisele	KOV, EJHK, KIK
3.7	Tõrva uue jäätmejaama rajamine	Vastavalt toetusmeetme saamisele	KOV, EJHK, KIK
3.8	Korduskasutuse propageerimine ja vastavate võimaluste loomine	Vastavalt toetusmeetme saamisele	KOV, EJHK, KIK
4	KORRALDATUD OLMEJÄÄTMEVEDU		
4.1	Korraldatud jäätmeveo hanke läbiviimine	2027	EJHK
5	JÄÄTMEHOOLDUSE KORRALDUS JA JÄRELEVALVE		
5.1	Jäätmevaldajate registri abil jäätmevaldajate hõlmatuse ja liigiti kogumise nõuete täitmise	Pidev	KOV, EJHK

	järjepideva kontrolli teostamine. Vajadusel täiendava tarkvara kasutusele võtmine.		
5.2	Jäätmehoolduseeskirja ajakohasena hoidmine, vajadusel uue koostamine ja vastuvõtmine	Pidev	KOV, EJHK
5.3	Jäätmekava regulaarne ülevaatamine ja täiendamine	Pidev	KOV, EJHK
5.4	Koostöö naaberomavalitsustega jäätmete kogumise ja käitlemise osas ühtsete reeglite ja lahenduste rakendamisel (piiriülene koostöö tegevuste efektiivsuse suurendamise eesmärgil).	Pidev	KOV, EJHK

Lühendid:

KOV – kohalik omavalitsus

EJHK – MTÜ Eesti Jäätmehoolduskeskus

KIK – SA Keskkonnainvesteeringute Keskus

ETO – Eesti Taaskasutusorganisatsioon

TVO – Tootjavastutusorganisatsioon

EPR – MTÜ Eesti Pakendiringlus